

ועדת החקירה למלחמת יום הכפורים
ישיבה קס"ז - אח"צ

הישיבה נפתחה בשעה 15.45

הער : אלוף י. טל

היו"ר אגרנט:

אתה ממשיך להעיד לפנינו בהן צדק, עדות סודית,
מה היתה דעתך על רמת המשמעת בצה"ל ארב המלחמה,
בזמן המלחמה מבחינה מינהלתית, טכנית, מבצעית? דוגמא אישית של הקצונה הבכירה,
התנהגות בלתי הולמת?

י. טל:

דעתי בדבר רמת המשמעת בצה"ל בעצם לא היתה נוחה אף פעם.
במיוחד אחרי מלחמת ששת הימים. אני גם הכעתי את זה
הרבה פעמים. אני לא רואה אפשרות להפריד בין משמעת מבצעית למשמעת אחרת, ולכן
קשה לי מאד לזיחוס רק לצד המבצעי, כי הכל קשור. יתר על כן, אני אח מושג
המשמעת בדיונים שהיו לנו הרבה על משמעת בצבא, אני אח מושג המשמעת ראייתי בהוראה
הכי צרה שלו. כי נהוג היה לכל מיני דברים לקרוא משמעת. ובעצם הויכוח המהותי,
ואני השתדלתי בכל אופן בכל דיון להבליט את ההשקפה שלי, כמובן שהויכוח המהותי
על ענין המשמעת הוא בעצם ויכוח על העקרון, אם יש למלא פקודה כאשר היא פקודה.
כמובן לא מדובר על פקודות לא חוקיות או לא חוקתיות, אלא על פקודות לגיטימיות,
והויכוח, הייתי אומר, במהות שלו, בעקרון היה תמיד: האם פקודה יש למלא כאשר
היא פקודה או האם יש להרהר על פקודה ולהשתכנע קודם ומותר גם לסטות? הין
כאלה שטענו שמותר לסטות מפקודה אם היא לא נראית הגיונית או מועילה וכו' וכו'.

אם להציג את זה במשפט אחד במרוכז - זו בעצם שאלת

השאלות, במידה ובצה"ל היה ויכוח תמיד על משמעת: האם פקודה יש למלא כאשר היא
פקודה? הצליל של העקרון הזה צרם הרבה אוזניים במשך הדורות בצה"ל, ולא רק
בצה"ל אלא גם בחברה. מכיוון שהשתמע מזה כאילו מדובר על רובוטים, בו בזמן
שברגע כמובן, שמסכימים לפקודה ומזדהים עם פקודה אין שאלה של משמעת. שאלת
אשאל המשמעת, לכן, מבחינתי עולה רק בהקשר מאד מצומצם: מה קורה כאשר לא
מסכימים לפקודה, לא כאשר מסכימים? אלא כאשר היא נראית לא הגיונית, כאשר לא
מקבלים אותה, כאשר זה נראה לא טובה, האם אז צריך למלא את הפקודה או לא? האם
ממלאים את הפקודה הלכה למעשה ככתבה כלשונה, בגלל העקרון שיש למלא פקודה כאשר
היא פקודה. אני ניסיתי תמיד את הויכוח על משמעת לצמצם לענין הזה.

כל יתר הדברים הם בעיני לא בדיוק משמעת, אלא יש שאלות

של יעילות, יש שאלות של סדר, יש שאלות של ארגון וכך'. המשמעת היא מרכיב אחד בתוך כל שאר המרכיבים. לפי החפיסה שלי אח המשמעת, אמצב המשמעת בצה"ל אף פעם לא הניח את הדעת במאה אחוז. היו תקופות יותר רעות. היו תקופות יותר טובות. אחרי ששת הימים ההרגשה שלי הייתה שאנחנו בהדרדרות בהחוס הזה כל הזמן. אני ראיתי את זה בשני חתכים, חתך אחד:

ממתי ההדרדרות הזאת?

הינ"ר אגרנט:

לפי דעתי החל ממלחמת ששת הימים, אספקט אחד, בחתך אחד

י. טל:

זו השאלה מה הנורמות המתייבנות? וזה לא שייך למשמעת.

פרט לגורמה שצריכה להיות משמעת, שצריך לבצע פקודה. אבל מה מערכת הנורמות המתייבנות? השאלה השניה והיא שאלת המשמעת: האם הנורמות שמתייבנות, האם אמנם בדרך כלל הן מתכצעות? אני לא הייתי שבע רצון אף פעם משני האספקטים, הנורמות לדעתי היו לא מספיק מניחות את הדעת, וגם הנאמנות והביצוע של הנורמות היו לא בסדר בעיני, ולכן בעיני רמת המשמעת בצה"ל לא הייתה גבוהה. אחרי ששת הימים זה התבטא בהרכה דברים, אני כבר דיברתי באחת העדויות שלי כאן בכלל על האוירה והאטמוספירה של אחרי מלחמת ששת הימים, כאשר צה"ל קיבל שפע של מטאבים, בתקופת מלחמת ההתשה ועוד. וזה גרם - אם מותר להגיד בהשאלה - למצב דומה בחזרת שפע, כאשר קל לקבל אמצעים, כאשר קל לקבל תקציבים, כאשר קל להוציא כספים. אני חושב שהגשתי לועדה גם מספר של שיחה שלי עם מדריכי פוס ושם אני גם כן מדבר על זה עם מדריכי פו"ם ממש לפני המלחמה. נדמה לי שגם בשיחה הזאת אני מדבר איתם על התופעה כיצד כעצם סרן או סגן או רב סרן כעצם קובע מה שאחר-כך ראש המטה הכללי, שר הבטחון וראש הממשלה חושבים שזה היוני ואי אפשר בלי זה. כל דרג מעלה הלאה לדרג שמעליו איזה בעיה. כל דרג מניח כמובן מאליו שזה בדוק ועבר שיקול דעת רציני של הדרג מתחתיו, וככה העניין עולה ועולה עד למעלה והופך להיות בסוף נושא חשוב. זה גם כן פונקציה - וזה בלש אחרי מלחמת ששת הימים - של השפע הזה, והבקרה או חוסר הבקרה על המערכת, על צה"ל, מבחוץ על צה"ל ובחוך מערכת הבטחון. ממש בלי בקרה. דברים כאלה גורמים להסתאבויות.

6530

אני אתן דוגמא על משמעת מבצעית, אני משתמש במושג
"משמעת מבצעית" בלי רצון. אבל היות וקיבלתי את המסג' לדבר על משמעת מבצעית
אתן דוגמא מהחומר המכוער, אבל אני באמת לא חושב שאם מתיחסים לצד של העקרון
יש הבדל.

י. טל: [ ] אני רוצה לשאול את חברי הועדה אם
זה מעניין אותם, כי זו אפיזודה קצת ארוכה, אאצא אבל
היא יכולה להראות דוגמא קיצונית של בעית דיווח מכוער ומשמעת מבצעית, השאלה
אם זה מעניין את הועדה,

היו"ר אגרנט: בהחלט, א
י. טל: באותה החקופה אני הייתי מפקד בייסות השריון. [ ]

[ ] סגן מפקד הגייס שהיה אז ברן, מפקד הגיס
האוזן אלוף אדן, וראש תח"ש (ראש מחלקה במסגרת הגייס לפיתוח תורות ואמצעי
לחימה).

אבל באותו זמן הודיעו לי
גם [ ] שהרמטכ"ל מבקש שאפי אבוא מיר למטה הכללי להתייעצות, אני באחי
[ ] למטה הכללי. מצאתי אצל הרמטכ"ל את ראש אגף המודיעין, אלוף יריב
באותו זמן, את ראש פיקוד [ ] ועוד כמה קציני מטה. הרמטכ"ל
סיפר לי על התקריח ואמר שההתייעצות נקראה.

היו"ר אגרנט: מי היה הרמטכ"ל - ברלבי?

שא

10 - 5 -

ועדת החקירה - 18.7.74
ישיבה קט"ז - אחת
י. טל

6532

י. טל:

אפרתי לן: הסתכל לי בעינים ותגיד לי את האמת

אחרי כן יע

6533

ס ל :

[Redacted]

[Redacted] בבקר השקט נסעתי למטכל, נכנסתי לרמסכל ואמרתי לו, אתמול אמרתי

לך שיש לי יסוד לחשוד, [Redacted] עכשיו אני בא אליך ואומר

לך רשמית, אני אלוף ישראל טל מפקד בייסות שריון, [Redacted]

מהרבע הזה, אמרתי לו, אחת יודע את האמת. ואני מבקש ממך שתדווח הלאה

לממשלה, ואני אבדוק אם דווחת. ואני בדקתי. הרמסכל שאל אותי, מאיפה

אתה יודע, אמרתי לו [Redacted]

טוב, הרמסכל, אני מניח שזו היתה פעם הראשונה, שלא היה ספק, אינני חושב

שיום קודם לא היה לו ספק, אבל אני חושב שיום קודם היה נוח לכולם להנחת

מהספק. הפעם לא היה ספק והרמסכל בקש ממני לשבח ולהתייעץ מה לעשות.

אמרתי לו, [Redacted]

לכן אמרתי לו שאני ממליץ, א) שהוא יודיע לממשלה מה שבאמת קרה

ב) אתן נזיפה אדמיניסטרטיבית למח"ט ונדיח ל אותו בעוד שבועיים שלושה

כאילו ברוסציה רגילה, כדי שהענין לא יצא.

הרמסכל אמר שאם להדיח אותו, את המח"ט ואם לנזוף בו

אז הוא בעצמו יעשה זאת. אמרתי לו, תראה המפקד, זה ענין עדין,

מצד אחד יש כאן שקול של טובת המדינה והחברה. מצד שני זה אומר לעשות

דברים ללא הליכים משפטיים.

6534

ועדת החקירה, ישיבת קט"ז

18.7.74, ישיבת אחה"צ

עד: האלוף ישראל טל

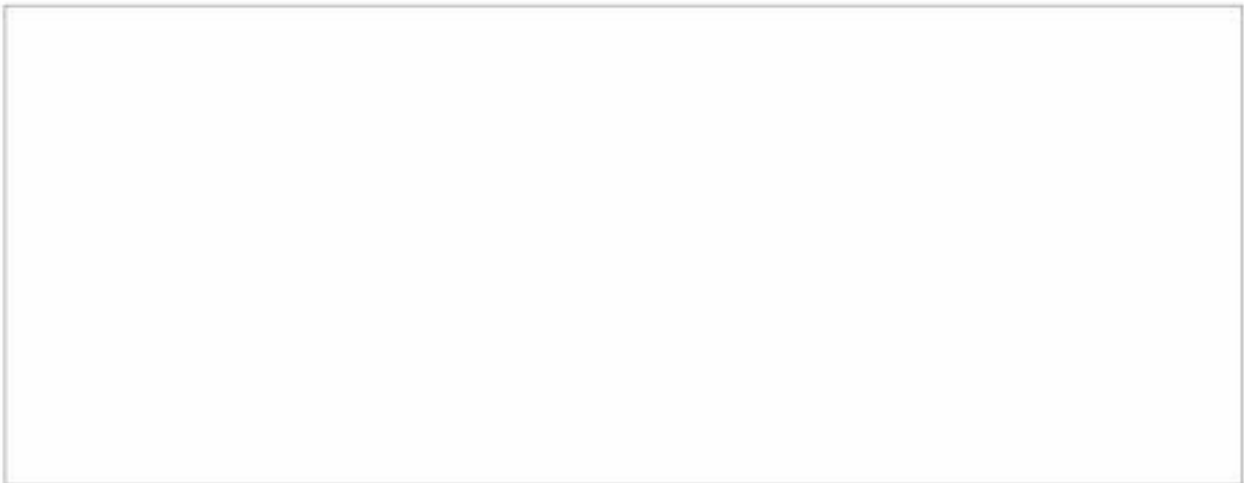
מוצג 326 - סכתב אלוף ברן לסליק

ס ל :

ואתה לוקח על עצמך אחריות. אני מציע לך שאת האחריות הזאת אני אקח על עצמי. ה ייצא שאני העמדתי אותך בפני עובדה מובטחת וחתכתי את העניין הזה. הרמטכל לא קבל את זה וניסחננו יחד נזיפה אדמיניסטרטיבית שבפירוש משמע ממנה שהעניין קשור עם דווח מבצעי לא נכון וכל מיני דברים מהסוג הזה כלי שנסחננו בדיוק את פרטי המקרה. כעבור שבועיים שלושה, אינני זוכר כמה, גם הרחננו אותו. כצבא ידעו מה קרה ולמה הסנקציה הזאת הוטלה על המח"ס, בשריון ידעו אבל זה באמת לא יצא לצבור. כעבור הרבה שנים התמנה הוא כפירוש סכל מזה. כל העניין הובא לידיעת שר הבטחון וגם ההמשך של הרהביליטציה והמשך הקרטיירה שלו נעשו אחר כך כאשר שר הבטחון אבל הוא כפירוש סכל מזה, ורבים קודמו על פניו, והוא הוקפא בתפקידים שונים הרבה זמן.

זו דוגמה למשל, אם רוצים לקרוא לזה משמעת מבצעית, זו דוגמה למשמעת מבצעית.

אם מותר לי להציב את הפתק שסגני כתב לי, זה צלום של הפתק אני רוצה להקריא. זה פתק שכתב לי סגני בבי"ש, היום אלוף אברהם אדן.

אני אישית לא מכין מדוע הרמטכל לא זימן אותי אישית אחסול

וכן לא מכין מדוע לא הכניסני בחסונה.

ועדת החקירה, ישיבה קס"ז

18.7.74, ישיבת אה"צ

עו: האלוף ישראל טל

6535

ס ל :

נ.ב. ניסיתי עכשיו לטלפן לרמטכל, הוא איננו ומשמוליק גת, שמוליק גת היה ראש הלשכה של הרמטכל בימים ההם, משמוליק גת הבנתי שהוא שאל למה לא זימנוני. וכן הוא סיפר לי שהרמטכל כנראה סיים את הקייז מבלי לעשות זאת. * מה שאני רוצה להגיד

היור"ר אגרנט

מתי הוא כתב את הפתק ?

ס ל :

למחרת. אני רק רוצה להגיד דבר אחד,

שהמח"ט בארבע עינים לרמטכל

אמר עכשיו, היה ספק בענין גם אצל אלוף פקוד

וגם אצל האחרים, אבל לא בררו את זה ואני חושב שפשוט שמחו לשמוע מהמח"ט

ושככה זה.

אני רוצה לחת עוד דוגמה של משמעת מבצעית.

מהחקופה שהייתי סגן הרמטכל, 17 באוגוסט 1973. המכתב הוא מתאריך זה.

הבעיה זכורה, בודאי זכור המקרה, ב-16 באוגוסט, נחיתת מטוס לבנוני

חסוף בלוד. היה מטוס לבנוני שטס מלוב ללבנון. בדרך ערכי לובי חטף

את המטוס, איים על הטייסים עם אקדח והביא את המטוס ללוד.

זה היה ב-16.8.73. אני קבלתי הודעה פרמ"ח מבצעים. בודאי זכור לחברי

המועדה שעוד לפני זה היה מקרה היירוס של המטוס הלובי שהפלנו בסיני

עד אז אני אפילו לא ידעתי על דברים כאלה, זה התנהל ישר בין חיל-האוויר

והרמטכל, אבל פה היו כבר רגישים וראש מחלקת המבצעים הודיע לי,

יש מטוס כזה באוויר. הוא הציע לי, בשם חיל האוויר להצטרף להזניק

מטוסי קרב לקראת המטוס החסוף.

ועדת החקירה, ישיבה קט"ז

18.7.74 ישיבה אחת"צ

עד: האלוף ישראל טל

ט ל :

הוא הציע לי להזניק מטוסי קרב.

מפקד חיל האויר הודיע לי באינטרוקום שהוא הזניק

פנטומים, אמרתי לו, שרמ"ח מבצעים כבר פנה אלי בענין וקבל תשובה שלילית.

מכיון שלא צריך ליצור רושם שבישראל יש מעורבות בחטיפה.

על זה ענה לי מפקד חיל האויר שאין דבר הוא יוודא שהפנטומים יהיו רחוק

מאד ולא יראו אותם. את כל זה הוא אומר לי למרות שעניתי בלילה לרמ"ח מבצעים.

ואח כל זה הוא אומר לי כשהפנטומים כבר באויר. ואז ש כשנחת המטוס בלוד

שני הפנטומים פעמיים צוללים ועושים יעשים, מה שקוראים בז באנגלית בשדה

החופה בלוד, מול כל העחונאים, מול כל העולם, עושים שני בזים נמוכים מאד

מול המסלול, מעל המטוס הלבנוני. בלוד.

אני כחבתי מכתב לרמטכל למחרת ואני רוצה להקריא את המכתב.

מכתב-לג-ביג-ה

המשיך כ.צ.מ.

טל (המשך): כחבתי לו: "כיום אף ה", 16.8.73, אחה"צ הודיע

לי רמ"ח מבצעים כי נקלטה שיחה באויר בוכר מסוס

לבנוני הנמצא בדרכו מלוב לבירוח ונאלץ לפנות לישראל ע"י אדם מזויין. הוריתי

להפעיל מבצע "כלב ים" והודעתי לראש לשכתך על כך (מבצע "כלב ים" זה מבצע

כווננה בשדה החעופה בלוד נגד הבלנים וכד'). רמ"ח מבצעים הבטיח כי נזניק

מסוסים לקראת המסוס החטוף אך אני שללתי זאת על בסיס השיקול כי על ישראל

להימנע מיצירה רושם של מעורבות בחטיפה. כעבור דקות מספר הודיע לי מפקד חיל

האויר באיטרקום כי הוא הזניק "פנטומים" לקראת המסוס. אמרתי לו כי רמ"ח מבצעים

פנה אלי בנידון ושללתי ^{גישה} ~~אמאא~~ זו בגלל הנימוקים הנזכרים. מפקד חיל האויר אמר

לי שהוא יודא שה"פנטומים" לא יתגלו ע"י המסוס החטוף. אולם כאשר גחת המסוס

הלבנוני ועצר על מקומו על המסלול בלוד ביצעו ה"פנטומים" 2 יעפים מעליו והוסיפו

נזף דרמטי לפרשה. ייחכן שכמקרה פרטי זה לא נגרם נזק חמור, אולם לדעתי אסור

להשלים עם כך שמפקד חיל האויר יהליט ויבצע על דעת עצמו פעילות כזאת בכלל ועל

אח כסה וכסה כאשר הרמטכל וסגן הרמטכל נמצאים במקום. לדעתי גם במקרים שאין

אפשרות לפנות לרמטכל או סגנו על חיל האויר לפנות לאגם/מבצעים, כלומר, בדרך

השוקל, המחליט והמאשר פעילות מבצעית אחרי ~~אמאא~~ הרמטכל וסגנו הוא אגם/מבצעים

ולא מפקד חיל האויר."

על זה קיבלתי תשובה:

"עוד לפני קבלה מכחך קראתי כידוע לך למפקד חיל

האויר כדי ~~אמאאאאא~~ לברר את האופן שבו התנהלה החקירה (אני החלוננתי בע"פ על כך,

ואח"כ כחבתי את המכתב). בכרוור, שהיה רק בחלקו הראשון בנוכחותך, קיבלתי את הסברו

של מפקד חיל האויר. כדי לודא שאנחנו כולנו פועלים לפי נוהל אחיד אזמן אותך ואת

מפקד חיל האויר לדיון הכהרת הנוהל, ואם יהיה צורך - גם לשיפורו. לא נראית לי

כסבירה הצעתך לפיה בהעדר הרמטכל וסגנו חתיה סמכות הערעור בידי רמ"ח מבצעים

כסמכות מאשרת מעל מפקד חיל האויר".

זוהי דוגמה לעשרות דוגמאות וגם יוחר, שבם פיקודים

הער: האלוף ישראל טל

וגם זרועות פעלון הרבה פעמים בענינים כאלה תוך חריגה מסמכותם והסנקציה הכי חריפה שאני זוכר שננקטה היא הערה.

לנדוי: מה היה במקרה זה, הרמטכל זימן אתכם לברור?

טל: מעולם לא. הפרשה של חיל האויר אני משגחי אותה כאן

רק בענין משמעת. לפרשת הזרוע האוירית יש רקע אחר, שלא שייך דוקא לענין המשמעת. דוקא עם חיל האויר זה יותר טבעי שקרו מקרים כאלה, כי חיל האויר אינו מכיר, בעצם אני לא רוצה לדבר בהווה, אבל בחקופה שלי ולפני חיל האויר לא הכיר באגפי המטה הכללי, חיל האויר לא הכיר בראש אגם כראש אגם, חיל האויר טען שהוא ראש האגם של עצמו. כך שחיל האויר התעלם מהסמכות של ~~אגם~~ אגפי המטה הכללי לכל ~~אגמון~~ הקו ולא רק בזה. לכן דוקא הענין המבצעי בענין חיל האויר הוא כאילו פחות בולט על רקע משמעת, מכיון שאחרי הכל לא הרמטכל אמר לו, לא לרמטכל הוא הבטיח שלא יראו את המטוסים, הוא כסך הכל הבטיח את זה לי, כשאני לא נחשב אצלו סמכות בזה.

נבנצל: איך זה היוס?

טל: אני לא בצבא היוס, אני לא יודע.

נבנצל: אז למה אמרת שאתה צריך לומר את זה בלשון עבר?

טל: מכיון שהיוס אינני בצבא. אני יכול להגיד לך כאפיוזודה

ששלוש היתה לי שיחה עם הרמטכל ויצא לנו להזכיר את

המטה האינטגרלי שלנו וכן הלאה, את חיל האויר, אז הוא צחק ואמר: מה פתאם, זה "פרלה דה-פאסו", חיל האויר הוא עצמאי. כך שאני מניח שגם היוס זה כך, אבל בזמני כך זה היה.

הדוגמאות שהבאתי לא באו להצביע על זה שרק במקרים

האלה או רק אצל הגורמים האלה היו החזקת האלה. כל הפיקודים מפעם לפעם יצאו

שחרגן, לפעמים כתוצאה מרשלנות, לפעמים כתוצאה מטעות ולפעמים גם באופן מודע. כך שכשאני אומר שמאז ששה הימים, לפי מיטב שיפוטי, הלה ירידה איטית ברמת המשמעת, שגם קודם לא היתה במאה אחוז משביעת רצון, אני מהכוון לשני הדברים - גם לנורמות וגם למידת הביצוע של הנורמות.

היה גם כנס ספ"ג, אני לא יודע אם הסטנוגרמות בידכס, שני כנסים בהמשכים, שהחיימו ב-1972. שם יכולים לראות, לפי הדעות שהושמעו, גם מה חושבת רוב הקצונה הבכירה של צהל על המשמעת הנורמטיבית הזאת. קודם כל יש הבדלי דעות עקרוניים, הבדלי דעות של תפיסת עולם, והמפקדים חלוקים. שנית - יש הבדלי דעות לגבי ההשקפה על המצב, האם המצב האובייקטיבי מניח את הדעת או לא. כסטנוגרמות האלה יש דעות מן הקצה אל הקצה. הכנס הזה היה ארוך מאד, אם אינני טועה שלושה ימים, והרבה מאד אנשים דיברו ודיברו בחופשיות ואמרו כל מה שחשבו. כך שהסטנוגרמות האלה לפי דעתי מבטאות מצויין את הלך הרוח בצבא בין הקצונה הבכירה.

אלה היו שני כנסי ספ"ג, האחד ב-27.4.72 והשני

ב-11.5.72.

יריין: יש לך מה הפרוטוקול המלא של הכנסים? (טל: כן.)
 הוכל להשאיר לנו אותו?

טל: כן, אשאיר לכם.

הכנס מ-11.5.72 הוא המשך של אותו כנס ופה מופיע

חתך של ההשקפות של סגל הפיקוד הבכיר של צה"ל.

יריין: בנושא המשמעת?

בנושא המשמעת. גם דברי הרמטכ"ל ודברי שר הבטחון.

בין שני הכנסים האלה היו גם דיוני מטכ"ל על נושא

המשמעת.

הערך: האלוף ישראל טל

אותם ראינו.

ידין:

טל: אם הועדה אִמְעוֹנִיִּינָה אני יכול להקריא מה עניתי בכנס, בסיכום, לחלק מהטענות על המשמעת בצה"ל, אולי

זה יהן תמונה מסויימת:

"בשנת 1971 היו 181 חללים, בפעילות מבצעית נהרגו 19

חיילים, בחאונות ואסונות (ואני מהכוון לחאונות נשק וחאונות מבצעיות) נהרגו 47 חיילים, זאת אומרת אומרת בפעילות המבצעית עצמה נהרגו 29, ואילו בחאונות - לא כולל תאונות דרכים - 47. אני לא מקבל בשום פנים ואופן מה ששמענו סמח"ט גולני שחלק מהחללים נהרגו מפני שרצו לעשות יותר או מפני שרצו להסתער, אינני מקבל את זה (הכוונה לחללים לא לפעולות המבצעיות, אלא בחאונות). גם אם יוכיחו לי או יביאו לי דוגמה אחת או שתיים לא אקבל את זה ככלל. אין סיבה - וזה לא ששון אלי קרב כאן - 44 נהרגו בחאונות גרכים". ואני אומר שזה דבר שצריך בכל פעם לבדוק באיזו מידה זה קשור למשמעת.

"שמענו עוד הוכחה (והכוונה להוכחה שהמשמעת בסדר

בצה"ל) שהכל תקין, וההוכחה היא הפעילות בצפון, (כלומר, שהמשימות הושגו), הדרגים המסתערים ביצעו את המשימות להפליא ומילאו את הפקודות לא רק כתוכנן, אלא גם כרוחן. אני אוטר, זה נכון. אבל הרמה התוקפת (?) כיצעה לפנות שני דברים בלי אישור המטה הכללי" (אני כאן רומז על כך שפיקוד הצפון עשה שני מבצעים בלי אישור המטה הכללי ונגד אישור המטה הכללי, היות וזה היה כנס ספ"גלא פרסתי את זה כדי לא לפגוע באמינות, אבל רסזתי את זה) "אני מביא את הדבר הזה כי זה לא דוגמה של כובע (אני מזכיר את זה כי קודם דברו בזלזול על כך שרוצים שיחכשו כובע) אלא דוגמה של משמעת מבצעית. אני חושב שזה קו המאפיין את צה"ל. ואני לא נבהל מזה שמחט גולני (?) והיסטרי. (אלה שעלו ודיברו בכנס והחריעו נגד המצב הפדאיג בצהל קיבלו חשובה סמחט גולני....

מי היה מחט גולני?

ידין:

6541

ועדת החקירה - ישיבה קט"ז

18.7.74 - אח"צ

- 25 - 30 -

בס

העד: האלוף ישראל טל

טל: היה כחור טוב, יהודה בולן שמו, היום ראש המטה
של הפיקוד, והוא האשים אותם בהיסטריה. ואני מבן שם
עליהם ואומר "אני לא נבהל מזה שמחט בולני קורא לזה היסטריה, אפילו היחה זו
היסטריה - אני בוחר בהיסטריה ולא כחגובת בת יענה".

אח"כ רשמה אן

אני מביא את הדוגמאות האלה מפני שההופחה שזה"ל מנצח במסימות וההפכחה שיהיורה
 זו טובה - באמצעות מקרים פרטיים מנסיים לשכנע אותנו שהכל בסדר. אינני מקבל את
 ההכללות לשני הצדדים. אני רק אומר שכדאי לנו לראות את הדברים כמו שהם. הויכוח
 על המשמעת צריך להיות ויכוח על מושג המשמעת. את זה למדתי מהדיון החופשי.
 זה מה שצריך ללבן. שמעתי כאן דבה ויבורים על צורה, על ההפכה של גינונים.
 (אני אומר כאן בסרקזם) יש לי חששות. בכל ארגון ולא חשוב אם זה ארגון צבאי או
 אזרחי קיימת משמעת. אין ארגון ללא משמעת. וזה קיים גם בקיבוצים. נכון שהצבא
 צריך להיות כמו העם. (היו פענות שכזה העם שלנו וככה אנחנו) ואני רוצה להגיד
 לכם שיש בעם כל מיני ארגונים חברתיים ואחרים שרמת המשמעת והיעילות שלהם יותר
 גדולה מאשר בחלק מיחידות זה"ל נ" ולא כל אחד יבחר לעצמו איזה חלק של העם
 הצבא צריך לחקרת. לכן אלה לא ניסוקים לגיטימיים וחקמים. הויכוח צריך להיות
 על ... הוא צריך להיות על המהות ולא על הצורה. צריך להיות על סטנדרטים
 על ערכים על מקצועיות ויעילות. השאלה הנוקבת היא האם יש למלא פקודה כאשר היא
 פקודה. אני אכבד כל אדם שיקום ויתווסס על העקרון הזה, שנסה לשכנע אותנו
 שהעקרון איננו מקרי. אני מוכן לכבד כל אדם שינסה להגן על הטיעון שעקרון זה לא
 צריך להשתמש לאמצו. זה היה בעיני ויכוח לגיטימי על משמעת ולא רק צבאית אלא
 על סדרים וארגון בחברה בכל מסגרת. אין שום צורך במשמעת כאשר אתה מסכים."

בהחללה סיכם הרמטכ"ל, אל מהחשובות האלה שלי אפשר

להבין איזה סוגי ארגומנטציות נאמרו, וכפירוש החלוקה היתה לשתי קבוצות פחות או
 יותר שווה כמותית: קבוצה גדולה מאוד הצביעה כדאגה על המצב בצה"ל. וקבוצה שניה
 אולי לא פחות גדולה שענה שהמצב משביע רצון ושהכל בסדר בצה"ל.

בסיפור הראשון שלך הרמטכ"ל נתן לך פקודה לא לחקור?

נבנצל:

כן.

י. טל:

ואתה אמרת שלא תקיים את הפקודה?

נבנצל:

אמרתי לו שאלה בייסות שלי.

י. טל:

אם פקודה היא פקודה, אז פקודה צריך לקיים. אז מה ההבדל?

גבנצל:

לפי דעתי השאלה נכונה ומוכנת. אי רוצה לענות עליה.

י. טל:

אמרתי קודם שמדובר על פקודה חוקית וחוקתית. ורואי

שאסור לפלא פקודה לא חוקית. אז חוקית הענין ברור. בית הדין הגדיר בזמנו,

הרבה פעמים דיברנו על זה עם קצינים - כשמתנוסס דגל שחור וכו'. כי אם דין

לא דיבר אף פעם אצלנו על בעיה של חוקתיות. לא חוקית מכאן מוסרית, פלילית

או צורה כזו. אז זה נשאר לפי דעתי למצפון. כידוע לועדה טוב מאוד, היו לי כמה

התנגשויות עם פקודה, וידוע לועדה טוב מאוד מה קדם לעזיבתי את הצבא. אז אפשר

גם לשאול את זאת. זו שאלה מצפונית ועקרונית שלדעתי רק בית משפט יוכל להחליט

אם הפרתי פקודה או לא. לדעתי לא הפרתי פקודה כי לדעתי הפקודות שקיבלתי היו לא

קונסטיתוטיוניות, יכול להיות שאני לא צודק. אז אם היתה בכרעה מוסכמת שאני לא

צודק והפקודה היתה קונסטיתוטיונית אני בפירוש אודה בפניך שאם כך, עברתי עבירה

חסורה מאוד והפרתי פקודה. כי עברתי על העקרון. אבל אני רק טוען שלא עברתי על

העקרון. זה לא הוכרע. בשאלה שאתה שואל אותי על המקרה הראוון, צריך להבין

שהרמטכ"ל אמר לי - אני אוסר עליך לחקור כי זה לא חתום הסמכות שלך, זה החתום של

אלוף פיקוד הוא המפקד של החזית. ואני כן אמרתי לו - אני כן אתקור

כי הבייסות האלה הם שלי. אלה היו בייסות שלי שכפופות ישירות אלי. ואני הייתי

הסמכות השיפוטית עליהם לא אלוף הפיקוד באותו זמן. אינני חושב שהרמטכ"ל יכול

לתת פקודה לקצין שתוק עצמו מאזיל לו את הסמכות, לא הרמטכ"ל חוק השיפוט הצבאי

מחייבת אותי, אם אני יודע שנעשתה עבירה, להגיש תלונה. אם אני חייב מותר לי,

אם אני מפקד אני חייב. חוק השיפוט הצבאי שלי מחייבת אותי לברוק אם המח"ט שלי

או הסג"ר שלי פעלו נכון, ולהעמיד אותם לדין, אם לא. לא את אלוף פיקוד

מבצעת

הם היו כפופים לו רק כפיפות ממשלתית ומנהלתית הם היו כפופים

לי, והדבר הזה מוגדר חר-משמעת בהוראות הפיקוד העליון.

הכפיפות של הגייסות אז היתה כפיפות לצרכי האלה לי. כלומר, לתת פקודה אשר
פותר היה לאלוף הפיקוד, לא לי. אבל לברוק האם הם יוריס טוב, לשאת באחריות
על רמת הביצוע שלהם ועל ההתנהגות שלט מבחינה חוקית ומשמעתית, היתה שלי. לכן אמרתי
לרמטכ"ל אתה יכול לשלול ממני את הסמכות לחקור את העניין אם הגייסות האלה ביצעו
פקודה או לא, רק אם הבטל את המינוי שלי. כי בכוח המינוי המתוקף העניק לי את הסמכות,
לא רק העניק לי את הסמכות, אלא חייב אותי לחקור אותם. המתוקף ולא הרמטכ"ל.

לנדרס:

חשבתי שתסביר את זה אחרת - אחרי שאפרת לרמטכ"ל -
אתה יכול לפטר אותי, או אני אתפטר - והרמטכ"ל לא הביח
על זה, אז כאילו שהוא בסובך זה איבד את עמדתך. לא החנוד עור שתתקור.

י. טל:

סליחה ארוני. יש כאן אי הבנה. אמרתי יצא לי כר להגיד
בקריירה שלי שאני לאתפטר. אבל הפעם לא אמרתי אני
אמרתי לו - אני כן אחקור. אם אתה רוצה למנוע אותי מלחקור, אתה צריך לבטל את
המינוי שלי עוד הלילה. כלומר, לא התנדבתי שיבטלו את המינוי שלו. אמרתי לו שיש
רק דרך חוקית אחת למנוע אותי מחקירה, והיא כיסול ממסנר שלי.

היו"ר אגרנט:

זו שאלה משפטית שהיא עדיין איננה ברור לי. הרמטכ"ל
יכול לתת לך פקודת לא לחקור. אין לך סמכות כזו?

י. טל:

אני חושב שיש לו סמכות כזו. אני מודה אולי שיכול מאדם
להיות שהייתי לא בסדר. אני גם לא רוצה להגיד בכל
מה שאני אומר על ההשקפות שלי בנושא משמעת - אני לא בא לטעון שאני דורש נאה
ומקיים נאה. אני עושה ככל יכולתי להיות נאמן לעקרונות שלי. אין זה אומר שאני
בעצמי לא עושה עבירות משמעתיות.

יריין:

יש פרובדורה במקרה כזה של פקודה כזו שהיא בלתי חוקית -
אני לא יודע היום - יש רשות לדרוש את הפקודה הזו
בכתב, כדי למלא אותה. אחר-כך לנקוט צעדים. כך זה היה פעם. אם זה לא בקרב.

אני חושב שהסבב אחד לבגריס פה.

לסקוב

הוא פשוט נחל עזרה כלתי חוקית.

ירי

מפקד בא ואומר - לי יש מידע שפה דיווחו לך דיווח
שקר. על פקודה כזאת אין ממונה יכול לבוא ולהגיד -

לסקוב

אני אומר עליך לחקור. הוא אומר - אם כך, אני ממנה קצין בודק. הוא אומר לפרקליט
הצבאי הראשי שימנה קצין בודק שיוודע כיצד הגיס עובד, יודע את התנאים בהם עובד
פיקוד שייכנס מיד לעבודה וחוך 24 שעות אני יכול לקבל תשובה. זו התחשבה
היחידה שיכולה להיות כרגע שמפקד הגיס אומר למפקד הכללי - רימו אותך. באותו
רגע שהוא אומר לי - חרף זה לא רימו אותך, זה כבר לא ענין של רשות צבאית מול
רשות צבאית, אלא שני בני אדם עוסקים בענין מוסרי.

הבעיה היא עוד יותר - היות ואין כל ספק שהוראת

ירי

הפיקוד העליון שידועה לנו, שכל מפקד שידוע שבתחומי
מסכות נעשתה עבירה חייב מיד ליזום חקירה, ואם לפי החוק - אותו מפקד כפוף מנחינה
משמעתית אליו (זה היה סידור מאוד מוזר בענין הכפיפויות לגיס ולפיקוד - אבל לא
ניכנס עכשיו לשאלה זו), הרי פירוש הדבר שאם מונעים בעדף לחקור, הוא עובר עבירה.
לכן הדרך היחידה אם הוא עובר עבירה היא לדרוש את הפקודה בכתב ואחר-כך להסיק
מסקנות. כי אם יבואו אליו אחר-כך ויגידו - אתה ידעת על עבירה, למה לא אמרת?
אז הוא אומר - אני מצטער מאוד, קיבלתי הוראה כזו בכתב. אחרת אין הגנה לשום
חייל על זה שהוא לא מילא - לא את ההוראות של המפקד שלו - אלא את הוראות הפיקוד
העליון.

אני מבין שהוא הביא את זאת לרסט"ל, בזה הוא

היו"ר אברנט

מילא את חובתו לפי זה. שם כתוב שמי שידוע שעברו

עבירה, צריך להודיע על כך. זה פת שכתוב בהוראה.

אינני יודע אם כתוב שהוא צריך להעביר לממונה עליך

ירי

או שהוא צריך לדאוג שתהיה חקירה.

נבנצל: האימפליקציה היא שלרפכ"ל היה איזה ספק, אבל הענין היה ולכן הוא לא רצה להסתכן עוד כענין הזה. הוא אמר בערך - מוטב ברגע זה לא לדעת יותר. אז זה יכול להיות שיקול דעת, מאוד לא נכון, אבל זה שיקול דעת.

ירי: אבל זה בניגוד לפקודתו כחייל. אנו דנים פה מה התוקף של הוראות הפיקוד העליון שביחס אליהן כל אחד מנסה לפרש את זה איך שהוא רוצה, ולכאורה, הפקודה היא שקובעת

היו"ר אברנט: אני לא חולק על זה. עלפי מה ששמעתי אני לא בא להצדיק את הכמסכ"ל ענין הזה. החשובה היא שברגע שהוא אמר - אל תחקור, נניח שהיא היא אומר - אני אמנה קצין בורק והוא יחקור. וטאיי שלא היה יכול להתנגד.

ירי: וראי שלא.

היו"ר אברנט: אבל הוא לא אמר לו, לא הוסיף את זה - אל תחקור, זה באחריותי, עכשיו. אתה הכאת את זה לתשומת-לבי, וזה עכשיו באחריותי. אני אנהג כפי שאנהג. יכול להיות שהוא נהג בדרך לא חוקית לפי הוראות הפיקוד העליון, אבל השאלה היא אם הוא היה רשאי מכחינה משמעתית להגיד - אני אכן אחקור כי לדעתי זה שייך לסמכותי כמפקד הבייסות, ואם אתה לא רוצה שאני אחקור, בן בכקשה חבטל את המינוי שלי כמפקד הבייסות. זה בעצם ~~אחראי~~ = העמדה שנקטה. מה שאני שואל - אינני די בקי בעניין,

ירי: זה תלוי במה שכתוב בהוראת הפיקוד העליון.

נבנצל: הענין הוא שנושא זה התעורר אגב זה שאלוף טל כצה לחצב לטנינס את החיזה שלו שפקודה היא פקודה

ויש לקיים אותה.

י. טל:

אסרתי פקודה חוקית וחוקחית. עם זאת, ארוני,
אינני טוען שאני סליח שכולה חכלת. בשום אופן לא.
אינני אומר את זה. אני רוצה להגיד עוד מלה לועדה - ה קשור בסידורים לבמרי
אחרים. אני חושב שאסרתי לועדה בענין הויכוח על קו בר-לב - שסירבתי לקבל את
התפקוד של אלוף פיקוד הדרום בגלל שני נימוקים: 1) ענין חפיסת ההגנה והמעוזים,
2) עקרון אחדות הפיקוד. כי עקרון אחדות הפיקוד ששם חולל בעצם עד יום כפור,
ויש על זה הרבה טענות להרבה מפקדים גם בהקשר למלחמת יום כפור, למלחמת ההתשה
ולבעיות המשמעת. בהקשר לכל החומסים, זה הזיק לצה"ל.

מה זאת אומרת אחדות הפיקוד?

ידין:

זאת אומרת שהכוחות בדרום היו כוחות אורגניים
של תצייס כאשר מאלוף הפיקוד נדרשה האחריות להגנה
הגבול של מדינת ישראל עם הגייסות האלה. לא הפא היה אחראי על רמתם, על חינולם.
ואסרתי כבר לועדה, אני חושב באחת העדויות הקודמות שלי, שלא הסכמתי לקבל
את הפיקוד על פיקוד הדרום בגלל שני העיוותים האלה.

י. טל:

אחרי כן שא

י. טל: הלא זה היה הוויכוח שלי עם הרמטכ"ל - עקרון אחרות הפיקוד ועניין ~~אמאמאמא~~ המעוזים. אחה עכשיו הבעה תמיהה בצדק, איך כאן הסתכרו העניינים.

היו"ר אגרנט: מתי סרבת לקבל את הפיקוד ?

י. טל: בתחילה שנת 69. אם מותר לי עוד נחון טכני, על פקודה בכתב מבחינה פורמלית ומשפטית יש רק בהקשר אחד - זה בהקשר של פקודה לנהג לנסוע לא לפי החוק.

ידין: מק בענין זה?

י. טל: אני לא זוכר משהו פורמלי.

לסקוב: כל פקודה שהיא עברה על חוק הצבא.

ידין: כך היה בימי.

י. טל: אני רק אומר שאני לא זוכר אם זה סוגדר באיזה שהוא מקום בחוק.

ידין: לפי דעתי, בחוק הצבאי (אני לא בקיא בזה, אבל אני מכבן

למצוא אסמכתא) פרט לקרב, שזה מנוע, נדמה לי שהזכות

לכל מפקד לקבל כל פקודה בכתב. כל פקודה - אם אין סיבה אחרת - חייבת להיות בכתב.

אלא אם בעיות זמן או תנאים אינם מאפשרים זאת. אחרת אין שום אסמכתא ככלל, בין

אם הפקודה היא חוקית או לא חוקית מה היתה הפקודה.

אני בתקופה כהונתי כראש אג"ם מכצעים קיבלתי פעם פקודה

מש"ר הבטחון דאז, לא שחשבתי אם היא חוקית או לא, לא הייתי בטוח. היתה לה משמעות

פוליטית רצינית ממדרגה ראשונה. ביקשתי את הפקודה הזאת בכתב וקיבלתי אותה.

בנצאל: זה מעורר כאשר יש סכנה של אי הבנות או שאחד מתכחש.

ידין: במקרה הזה לא זו היתה הסיבה.

היו"ר אגרנט: מה כחוב בהוראות הפיקוד העליון (מצטט) "כמו כן ייזום

חקירות..."

י. טל: ובחוקת השיפוט, אדוני, כתוב שכל חייל שיודע שנעשתה עברה רשאי להגיש תלונה, אם הוא מפקד - הוא חייב ואחרת יש גם סעיף של עונש, איזה עברה אחת עושה. אני נחתי את הדוגמא הזאת לא בהקשרים פורמליים אלא כמובן בהקשרים לנורמות מסריאליות כפי שאני חושב.

ידין: אני אחר-כך אשאל אותך על הסעיף הזה, מה עושה כל מפקד שהוא יודע שיש עברה והוא לא נוקט ביוזמות, כי אני מסכים אתך בחפיסה הזאת, עוד נגיע לזה

היו"ר אגרנט: מה ביחס למישור של התנהגות הולמת או בלתי הולמת של הקצונה הבכירה ומתן דוגמא אישית או אש מתן דוגמא אישית, דבר שהספיע על הדרגים הנמוכים יותר?

י. טל: אני חושב שככלל דווקא מפקדי צה"ל מבחינה ערכית בסך הכל הם שימשו דוגמא אישית חיובית. החופעה היחידה הכולטת לעין. בחוק השיפוט זה ברור מאד. הוא חייב. הלאה ההמשך הוא יותר חשוב.

לנדאן: "יורה על... (מצטט)

ידין: לפני קצין שיפוט. הוא חייב ליזום הליכים משפטיים.

י. טל: בשאלה הקודמת יש שאלה יותר בסיסית של עצם המנהיגות. אלה הגייסות שלך שאתה אחראי לחנך אותם, אתה אחראי למשמעת שלהם - ברור שאתה צריך גם לדעת מה קורה ולקרוא לסדר אם משהו לא בסדר.

סניקל: כל פקודה שניתנת על איזה שהוא חיל אל חיל בניגוד להוראות הפיקוד העליון, בניגוד לפקודת השיפוט, בניגוד לפקודות מסכל או איזה פקודה אחרת - זו פקודה בלתי חוקית. אתה חייב לפעמים למלא אותה "אנדר פרוטסט", חדרוש בכתב. אני לא יודע מה שיש כפרוצדורה, אבל זו פקודה בלתי חוקית.

אצלנו במדינה מדברים על פקודה בלתי חוקית חסיד לוקחים את האיגרא רסה. הלך
אחד ואמר : חירה באזרח הזה. תעשה איזה פעולות. אבל בעצם המבחן של זה הוא
דווקא הוראות הרוטיניות.

לנדוי:

זה צריך להיות בלתי חוקי בעליל.

ידין:

בעליל. אם זה בניגוד לחוק - זה בעליל.

לנדוי:

כן. אם הוראות הפיקוד העליון ברורות.

לסקוב:

זה כולל הרבה יותר. זה כולל גם שקצין חייב לודא
ככל מצב שהיילים שלו יתנהגו בסדר, וקצין חייב ליזום

פקודות שיימצא ספר ויישמרו חוקי הצבא, קצין חייב לדאוג שלא ייעשה דבר
שיכול לפגוע ישירות או בעקיפין בהגשמת המשימות השגרתיות היעודיות של הצבא.
זה לא פסיבי רק לקבל. הוא חייב לגלות יוזמה לכל הדברים האלה.

נבנצאל:

השאלה של בכחב כאן לא נתעוררה. הוא לא דרש את זה
בכחב. היה איזה שיקול של הרמטכ"ל לא להסתכן יותר כרגע
זה שיקול רמטכ"לי.

לסקוב:

לא, זה שיקול מדיני, לא רמטכ"לי.

י. טל:

סליחה, אדוני, אחרי שהוא שמע מהמחט, רק אז זה

הלך ואח המחס הוא שמע בארבע

עינים. הוא הוציא את ראש אגס ואת אלוף הפיקוד. והמחס אמר לי. אני אמרתי לו:
למה רימית? כאשר קראתי אותו בלילה. הוא אמר לי: אני הרגשתי שרוצים ממני
אח התשובה הזאת. זה לא אוסר שזה נכון שהוא הרגיש כך. אני אוסר לך מה הוא ענה
לי. מה כאן קדם למה? - אני בעצמי לא יודע.

נבנצאל:

כאופן מהותי, אני לא מדבר עכשיו על הצד הפורמלי,

מה שנחקר זו התנהגותו של הרמטכ"ל.

י. טל:

סליחה, אם מותר לי להגיד. אני הכאתי את הדגבמא
הזאת בהקשר למה שאמרתי: החל מששת הימים התחיל
ההליך של הוודרות. כי למה אני מחוון? אני באמת אז רוצה לפרט. נניח שאני
לא הייתי מביע [ ] באותו יום. ולא הייתי מתערב בזה. או נניח שלא היו
לי איזה אינדיקציות. חסיבה שלמה, מאות מפקדי סנקים וקצינים כולם ידעו את האמת.
ככה מסתאב צבא. יודעים את האמת. הם יודעים שהמחס של הם רימה. הם יודעים
שהמסכל והאחרים, הפיקוד העליון לא חקר את האמת, [ ]
[ ] את הדברים האלה כל החיילים יודעים. למה אני כל כך הייתי חרד?
[ ]
[ ] מכיוון שהחסיבות שלי עמרו להיות מושחתות על ידי דבר כזה. לזה אני
קורא הסתאבות של תהליך המשמעת. אני מביא את זה בהקשר לדבר הזה.

בבנצאל:

האירוע במישור האחד, זה שהמחס אמר דברים לא נכונים.
אבל מה שמשמע גם כן איזה טענה שזה מה שהמסכל
רצה לשמוע ולזה החקירה הייתה מיועדת "סו ברינג אוט". השאלה אם זו היא
הדרך, או אם תדרך היחה לפנות לשר הבטחון. אני לא מביע את דעתי, אני רק
מעלה שאלה. יותר אני לא רוצה לוטר.

ידון:

חסלח לי רגע. יכול להיות, היו מקרים שכל אחד
בדעה - והאנשים לא הדיוטות [ ]
[ ] הצבא בפנים חייב לדעת, שאם מישהו
רימה - זה דבר אחר לגמרי. אם הוא אמר את האמת והמסכל יודע וכו' וכו', [ ]
[ ] אבל כשמישהו חושב שכל הפעולות האלה נעשו
מפני שלא ידעו את האמת ואת זה לא חוקרים, אז זה מסוכן מאד. ככה לי נדמה.
בבנצאל:
סופו מוכיח על תחילתו. העובדה שהמחס נחן חשובה
מה שרצו לשמוע - זה מעורר מחשבה. אני לא קובע עמדה,

אני רק העליתי שאלה.

ישיבה קט"ז - אחהצ
י. טלידין:

אני מסכים.

י. טל:

אדוני, הלא אני גם אזרח המדינה. אני רוצה להגיד,

שאם ממשלת ישראל החשוב על סמך דיווח שקר של איזה שהוא דרג מתחתיה - זה כבר לא בא בחשבון.זה קודם כל. ואני חושב שלגיטימי לוא להגיד: אא כואונגיד אבל לרמות את הממשלה של עצמי, שהיא החשוב שיש מדיניות

חדשה?

ידין:

מי שמחליט חייב לדעת. הכעיה התעוררה, אני לא אביא פסק-

דין עכשיו, בענין מעלות. הבעיות האלה, בלי להביע דעות, הן

הן תהומיות. האם הדרג המחליט יהליט בלי לקבל את האינפורמציה המדויקת או לא?

י. טל:

יש ענין מאד פשוט צכאי: המגדים האלה, ולא רק המגדים

האלה, המגדים של כל חיל השריון היה ברור שכולם יודעים

שהמחט ריטה. סחר הם ירמו את המחט וכו' וכו'. זה ברור. אני נוחן דוגמא איך התדרדרנו

כתחום זה.

יחד עם זה שאלתם אותי איך זה השפיע על המלחמה. אני עוד

רוצה להגיד, אני לא חושב שכאוקטובר 73 זה"ל היה מעורער מבחינה משמעתית. אני חושב

שלפחות או יותר הוא היה צבא רגיל, כמו כל השנים. אני רק אומר שאחרי ששת הימים

התחילה ירידה. אבל אני לא רוצה שזה הגיע למימדים קריטיים בהשוואה לעצמנו | בהשוואה

לצה"ל לפני עשר שנים קודם או חמש שנים קודם. אני גם לא חושב שבמלחמה עצמה היו

בעיות של משמעת, משמעת לפי ההגדרה של עצמי.

ידין:

יש לפניך שאלה של השופט אגרנט. אולי אחר-כך נגיע לזה. כאשר

באים ושואלים באיזה מידה: (אחה התבטאת בצורה כזאת בעדות)

באיזה מידה בעיה המשמעת השפיעה על המלחמה - אני לא מתכוון לזה. זה כל אחד מנפנף

מיד. אני לא מנפנף בזה שכאשר נלחמנו שם היתה בעיה משמעת, מפני שבקרוב עצמו זה"ל

בגלל כל מיני סיבות, לאו דוקא בגלל סיבת המשמעת, כל אחד נלחם על עצמו, על ביתו

וימלא פקודה. השאלה שתעמוד: האם סיטואציות שבהן נחפסנו במלחמה, כולן, חלקן לא

נבעו מהלך רוח או מהליך של אי ביצוע פקודות במשפעות הכוללת ? זו היא
השאלה שלי, לא בזמן הקרב.

אחרי כן יע

אחרי ש.א.

6551

ועדת החקירה, ישיבה קט"ז

18.7.74, אחרי הצהרים

העד: האלוף ישראל טל

ס ל :

אני מבין אני חושב שרק במובן אחד שבו המשמעת היא אחד מכל יתר מרכיבי האיכות, אז כן, כמובן שאם היינו צבא יותר ממושמע כמלוא מוכן המילה, יש לשער שהאיכות הכללית שלנו היתה קצת יותר גבוהה. אינני יכול לפרש זאת לאין סוף נקודות וגורמים. אבל אם הוועדה שואלת אותי האם באופן ישיר, באיזה שהיא מסיבה או סיבה אני יכול להצביע על ליקויים של פועל ש זה של משמעת אני אומר : ל א . ואני אתן דוגמה. ברור שהמון ציוד היה לא בסדר במלחמה. והציוד לא היה ככוננות. אני כבר אמרתי לוועדה, לפי דעתי הכל נובע מענין ההפתעה. מהענין של האימפרוביזציה הענקית, של פ כיצד צבא שלם רץ מתוך המחסנים אל שדה הקרב.

י די נ :

אני רוצה לאמר לך בהערה אחת, דוקא לפי התפיסה שלך אני מקבל את זה. אנחנו עשינו פה מחקר מיוחד, אינני יכול פה להגיד לך, זה שייך לחלק אחר של דין וחשבון. מחקר מיוחד על סיגמנט צר שנקרא פקודת כוננות ג' שיצאה בצבא, ואיך היא בוצעה, או יותר נכון, איך היא לא בוצעה, בגלל זלזול או אי בצוע המצב ההוראות האלה של משמעת. יש פקודה האומרת מה זה כוננות ג'. והפקודה הזאת לא בוצעה בדיוק. אינני מדבר כרגע על ההפתעה. אנחנו הגענו שם למסקנות ברורות. שזה לא בוצע. אינני נכנס עכשיו לבעיה אם ג' היה מספיק ביום שישי, או לא מספיק, יצאה פקודה. אנחנו הראשונים שחקרנו עד הסוף. מה קרה מהפקודה, עד שהפקודה הגיעה אל החייל. הגענו למסקנות די קשות בענין הזה. זה כן פונקציה.

ס ל :

כן זה פונקציה של יעילות של משמעת, של יעילות, של סדר, של הכל.

ועדת החקירה, ישיבה קס"ז

18.7.74, אחרי הצהרים

הער: האלוף ישראל טל

6555

ט לנדוי: אתה כולל במשמעת לא רק פקודה באשר היא פקודה אלא

הוראה קומדת, זאת אומרת סטנדינג אורדר.

ט ל: בודאי.

ט לנדוי: במובן זה אני חושב שהיו הרבה הוראות, הוראות הפקוד העליון

הוראות שנשארן על גבי הנייר. ואולי היו לזה גם סיבות

אובייקטיביות וגם סובייקטיביות. הוראות שאינן ניתנות לכצוע באמצעים שעמדו לרשות המפקד או החייל.

ט ל: אני לא חושב שכל ההוראות שלא מחבצות הן חוצאה של משמעת.

לפעמים הוראה לא מחבצת בגלל חוסר משמעת. א הרבה

פעמים לא מחבצות הוראות בגלל חוסר יכולת, חוסר כשרון, בגלל רשלנות, זה לא שייך למשמעת בעיני.

לסקוב: רשלנות זה לא חוסר משמעת?

ט ל: רשלנות, זה כבר הלוי בהקשר. יש מצבים שכן, יש מצבים

שלא. למשל חלמאות, כל מיני דברים.

לסקוב: אם אומרים לך לעבור את הסואץ בשחית, אתה לא מבצע

את זה מפני שאתה לא יודע לשחות. אומרים לך ללכת על הראש

ואתה לא מבצע את זה, אומרים לך, אתה רואה את האלוף הפקוד, דפוק לו כדור בראש

מכאן, אתה לא עושה את זה. אבל פקודות אחרות שאתה מכין ואתה יכול לעשות ואתה

לא עושה את זה? שלומפריי זה סעיף של משמעת.

ט ל: אני מסכים, אני רק אומר שלדעתך לא את כל המעשים והמחללים

החיוביים והשליליים יש ליחס לחוסר משמעת. המון פעמים הבן-אדם

רוצה לעשות משהו והוא לא מצליח, לא מכיון שאינו יכול לעבור את הסואץ בשחית

כיון שהוא שלומיאל, כיון שהוא פרופסור מפורז, כיון שלא מחאים לתפקידו והכובע

גדול עליו. זה כל מה שרציתי להגיד. בענין השאלה,

ועדת החקירה, ישיבה קס"ז

18.7.74, אחרי הצהרים

העד: האלוף ישראל של

6556

היו"ר אגרנט: אחה התחלת להגיד שבדרך כלל הקצינים הבכירים,

הקצונה הבכירה שמשה דוגמה טובה בזה"ל.

ס ל : אני חושב שבדרך כלל, מכחינה ערכית כדוגמה אישית

בדרך כלל הקצונה הבכירה, הקצונה בכלל, כולל הקצונה

הבכירה, בדרך כלל שמשה חסיד צוגמה חיובית. החריגים הכוללים שהם בעצם

הפכו להיות נורמה קולקטיבית, זה בתחום הרכב, אלה דברים ידועים, וזה היה

בכחינת נורמה מטריילית מקובלת. ^{בעניין זה} כפירוש הקצונה הקבע לא שמשה דוגמה חיובית.

גם מכחינה צבורית וגם מכחינה פנימית. בכל זאת זו לא דוגמה מחנכת להכחנה

ברכוש הצבור לרכוש הפרט וכו'. ותחום שני, זה בתחום של פסיבות של

הוצאות אישיות.

היו"ר אגרנט: משרתים ?

ס ל : לא בתחום זה של משאבים משרתים ודברים כאלה אני

רואה בהם חריגים ואינני רואה בהם תופעה כללית.

אבל פסיבות, הוצאות, בפזרנות על חשבון הצבא, בחי מלון, כשאני אומר

הוצאות אני מתכוון לכל הדברים בתחום הזה, בתחומים האלה בתחום הרכב

אני בפירוש חושב שאנחנו היינו לא כפדר, ובתחום זה כפירוש שמסנו דוגמה

לא טובה, אבל אני אומר בפירוש, בתחום זה, פרט לתחומים שהזכרתי

שהפכו מן נורמה כזאת קולקטיבית, אני חושב שבדרך כלל הקצונה הוותה

דוגמה חיובית מאד.

היו"ר אגרנט: לא הבינותי, מה אמרת בענין משרתים ?

ס ל : בענין משרתים אינני חושב שזו היתה תופעה כללית.

אני חושב שזו תופעה יוצאה דופן. אני סוכרם להגיד

לך שעל משרתים, אדוני, אני שמעתי המון השמצות ורכילויות, אבל אני

אישית לא נתקלתי בזה. כשאני דברתי על הרכב, על הנהגים, אינני כולל

זאת בתחום המשרתים, כי אינני יכול פעמיים להגיד את אותו הדבר.

ברור שבתחום הרכב והעסקת הנהגים, אפשר להגיד לי שאח הנהגים הפכו למשרתים

זה יכול להיות.

ועדת החקירה, ישיבת קט"ז

18.7.74, אחרי הצהרים

עוד: האלוף ישראל טל

6557

ט ל :

זה כלול בנורמה השלילית, שהשחלטה, שאני כן אומר
 שהיא היחה. אולי היחה עוד תופעה אחת, שהיא כמעט
 הפכה להיות מאפיינה, זה בענין הלוקסוס בלשכות של הקצונה הבכירה,
 של שטיחים של ציפויי עץ ודברים כאלה. כלומר, בחחומים האלה, אני באמת
 חושב שהקצונה הלכה והתדרדרה בהשוואה לימים החלוציים הראשונים.
 אבל בכל יתר הדברים, בחחום הערכי, בחחום המסירות, הפטריוטיות
 בכל שאר החחומים, אני חושב שדוקא הקצונה של צה"ל היא חיובית מאד
 וכדרך כלל שמש דוגמה חיובית מאד עד היום הזה, לחיילים הצעירים ולצבור.
 אני גם רוצה להגיד, שכמו שיש תופעות יוצאות דופן יש הלא כל מיני דרגות
 של קצין המרשה לעצמו אח זה, וקצין המרשה לעצמו פחוח, אני רוצה להגיד
 שיש יותר קצינים שממש אפשר להצביע עליהם כעל מודלים יותר אידיאליים
 של ממש קדושים בשרות הצבור, יש יותר קצינים כאלה מאשר ההיפך. מאשר הדוגמאות
 השליליות. אלא שדרך הטבע יודעים על השלילי.

ד"ר נבנצאל:

לא רק יודעים אלא אלה יש להם גם אפקט שלילי יותר.

אם יש לך קצין אחד בולט לטובה ואחד בולט לרעה

זה הטוב איננו מאזן.

ט ל :

היות וענינים ערכיים אי אפשר למדוד באופן כמותי
 אני לא יכול להתרוכח, אבל אני רוצה להגיד, למשל
 יש קצין ששמו אורי-אור, הוא מפקד חטיבה בצפון, הוא גם פיקד במלחמה,
 אורי אור זה הוא ל"ו צדיקים לא הגיעו לקרסוליו. ואני יודע על כמה מאות
 בחורים צעירים, אע"פ האיש הזה השפיע לכל החיים שלהם בכוון חיובי.
 אורי אור. כמה דמותו חנכה והשפיעה על מאות בחורים צעירים, נפלאים
 אני יודע. ממש השביע את חחמו עליהם לחמיד. אני כמותית לא יכול לבדוק
 מי הזיק יותר. הקולבה שלו, המפקד שלו שעשה דברים שליליים, אינני
 יכול להגיד מי השפיע יותר.

6558

ועדת החקירה, ישיבה קט"ז

18.7.74, אחרי הצהרים

עד: האלוף ישראל סל

י ד י הוא גם כמעט הציל את המצב ברמת הגולן א בימים הראשונים.

ס ל אני מסרתי פה דברים על החטיבה שלו בעדות על ה-8 בחודש.

זו פרשה אחרת על ההתנהגות שלו בקרב. אני מדבר עליו

כעל דמות מחנכת, כעל דוגמה אישית, לדורות שלמים של בחורים צעירים.

וכמוהו, כאורי אור יש הקב הרבה מאד בחורים צעירים בצבא.

י ד י אני ~~הוא~~ רוצה בשאלה הזאת, השופט אגרנט, להיות

יותר ספציפי. אני בטוח שמה שאתה אומר זה נכון

באופן כולל, אבל השאלה של ד"ר נבנצאל היא גם כן נכונה. השאלה היא מי

ואיפה שלילא, וכתוצאה מזה מה כבר יכול לקרות גם כלפי פנים וגם כלפי

חוץ. הדבר ~~הוא~~ הרבה יותר חמור בלי כל ספק במידה והדבר נובע לדרג הבוה.

מפני שכמה שהדרג הוא יותר גבוה, מטבע הדברים שאם הוא טוב מחקים אותו

אלפי אנשים, ואם הוא רע הוא משמש דוגמה אם לא מעודד אחרים להתנהג אחרת.

לנו נמסר פה, שלפני המלחמה היו מקרים, שקצינים

בדרגת אלוף או חת-אלוף, ידוע ש היה עליהם שהם אינם מתנהגים התנהגות

הולמת. אומר יותר, כל התנהגות בלתי הולמת של קצין היא גם עבירה.

או לפחות נאמר כך, במשמעות של עבירה. התנהגות כלפי פקודיהם, התנהגות

מלפי חיילות שמשרות תחת פקודיהם וכיוצ"ב.

האם מקרה כזה או אחר, היו ידועים לך

מה היתה עמדתך במקרה כזה, האם זה בסדר לפי דעתך וכיוצ"ב.

6559

ועדת החקירה, ישיבה קט"ז
18.7.74, אחרי הצהרים
עד: האלוף ישראל טל

ט ל : מדי פעם בפעם, כמו בכל חברה, היה צף משהו.
הטפול בדרך כלל כעניינים האלה היה דקסקרטי.
זה בתחום טפול של הרמטכל וראש אכ"א. כך שלשאל אותי מה דעתי ומה
עשיתי, אפשר על תקופה שהייתי מפקד. כשהייתי מפקד הגי"ש, היו אזלי
2, 3 מקרים. אחד היה קשור בענייני כספים ואחד היה קשור בעניין חיילת.
אני כבר לא זוכר מה עוד, אני בכל המקרים האלה טפלתי באותו אופן,
באופן דיסקרטי אבל עד הסוף. ידוע לי שבם הרמטכלים לדורותיהם, כולל
הרמטכל האחרון בתקופתי, לא עבר לסדר היום על מקרים מהסוג הזה שהובאו
לפניו וטפל בזה. אני לא הייתי שוחף, לא ראיתי את התיקים.
זה היה ענין בדרך כלל בין הרמטכל, ראש אכ"א ופרקליט צבאי ראשי.

היו"ר אגרנט: מה אחת עשית, אמרת, טפלה בהם ?

ט ל : כשהייתי מפקד הגי"ש, זו הייתה אחריותי, כגי"ש
אני טפלתי. הטכניקה הייתה, ואני מדבר על שלושה
או ארבעה מקרים, שמיד שתפתי בזה את הפרקליט הצבאי הראשי, ותוך התייעצות
אחר פעלנו. היה מקרה שבו נחתי ברירה לקצין לבקש התרת חוזה ולעזוב
את הצבא מיד או שנפתח בהליכים משפטיים.

המשיך ב.צ. ט.

לפני כן רשמה שא
במ

- 61 -

ועדת החקירה - ישיבה קט"ז
18.7.74 - אחה"צ

העד: האלוף ישראל סל

סל (המשך): והיה מקרה שקצין בחר בדרך הזאת, היו מקרים שקצינים

לא בחרו בדרך הזאת ונפתחו הליכים משפטיים, יש מקרה

שהוא טרגדיה, אני יכול גם למצוא את הניירות בענין זה, זה היה על ענין של
התנהגות בלתי הולמת. אדם שהורדתי אותו בדרגה באמצעות הליכים משפטיים, במשך
הזמן, והחוק קובע אחרי כמה זמן הל עליו כל הפז"מ וכד' והוא מחדש הגיע למעמד
של סג"ר,

מקרים כאלה ידועים-לי מטיפול ישיר שלי כמפקד, וכשאני לא
הייתי מפקד פעולם לא הייתי מעורב בענינים האלה, כי אני אומר לכם, הענינים
האלה הולכים בין מי שממונה על כוח אדם, המפקד והפרקליט.

ידיון: זאת אומר, שכשאחה הייתה סגן רמטכל א - ואני מכין מה

חשב מפקד חיל האוויר עליך, שאתה לא בצינור הפיקוד
- אבל אחת ללא ספק ראית, חשבת שכסגן הרמטכל אתה שני לרמטכל. (סל: כן)
ואם מונה מפקד בזמן שרותו כסגן הרמטכל לחפקיד בכיר, לאלוף פיקוד, היה לך
מה להגיד. לפי העדות שאנחנו קיבלנו, זאת לא עדות מפלילה, היה ידוע בצבא
כמקרה מסויים, שאותו קצין מבחינת התנהגותו, בדברים האלה שאנחנו מדברים עליהם,
הוא שלישי לחלוטין. והיה אחד שאמר לנו שהוא אפילו הפנה את השומע לב ראש
המטה הכללי שלפי דעתו מינוי כזה לא יהיה הולם את הצבא. השאלה שלי היא האם
בתחום זה אחת מאנשי ידעת, פעלה, או מה בכלל עשית?

סל: כשאני ידעתי על דברים כאלה - ידעתי עליהם בדרך

רכילות. ואני עם הרמטכל - ולא אחת יצא לי לדבר

אתו - ושאלתי אותו אם הדבר הגיע אליו, אם הוא יודע. ברגע שהוא אמר לי שכן
אני יותר לא התעניינתי. מצד שני אני יודע שהרמטכל תמיד כן טיפל בדברים.

אני יכול להגיד שקיבלתי למשל מכתב אנונימי לקראת

מינוי של בחור מסויים בחיל האוויר, לוחם מעולה, מכתב חסוד מאוד. דיברתי עם מפקד

הער: האלוף ישראל טל

חיל האויף ודיברתי עם הרמטכ"ל, התברר לי שהם יודעים בזה ושהם מטפלים בזה, ויותר לא עסקתי בזה, אפילו לא התעניינתי בתוצאות.

היה מקרה אחר, שאני זוכר שפניתי למזכירי של שר הבטחון, לחיים ישראלי, הפניתי את השומע לבו, שאלתי אם יודע, אמר שכן - יותר לא עסקתי, אמר שמטפלים.

שא"ג יריין: למה פניתי לשר הבטחון, כי זה בדרג יותר גבוה?

טל: כי במכתב היה מנוחב השר, הדבר הובא לידיעתו. היו הרכה מקרים מהסוג הזה.

היו"ר אברנט: מאיזה סוג, של מה?

טל: של חלונות, אם זה על שחיתות ואם על דברים אחרים, אני יכול להגיד על מקרים שאני זוכר כעת, היה מקרה של ידיעה שקיבלתי אני זוכר על מקרה של נקמנות, כתוצאה מעניין של בן-משפחה, נקמנות ברופא צבאי, אני כשנס לא זוכר את הפרטים. היו כארבעה - חמישה מקרים שהוכחו לידיעתי ואני לגבי כולם וידאחי אם הרמטכ"ל יודע או - במקרה אחד - אם שר הבטחון יודע. ברגע שנאמר לי שיוודעים ומטפלים בזה - יותר לא התעניינתי.

היה מקרה אחד שאני אישית דיברתי עם הקצין. זה קשור היה עם איום על עתונאי והטרדה משפחתו של העתונאי. ואני לא רק הבאתי לידיעת הרמטכ"ל, אלא אני אישית ביקשתי אישור מהרמטכ"ל לברר עם הקצין כדי להפסיק את זה. ושוחחתי איתו והוא הכחיש את הקשר שלו לעניין. אבל אני הוכחתי לו שהקשר קיים, גם אם הוא לא עשה שום דבר אקטיבי - מה שאני לא מקבל - הקשר קיים, כי זה קשור עם האינטרס שלו שכן יקרה. וזה באמת נפסק.

אני לא אגיד שלא היו מקרים כאלה, אני כשנס אופן

לא אגיד שזה מה שאפיין את הקצונה של צה"ל, ואני בפרוש יודע שמעולם, כרגע שזה

העד: האלוף ישראל טל

הגיע לדרג מוסמך, מעולם לא היפו. ואני אגיד עוד יותר - יכול להיות שחלק מהמניע לא לחפות הוא היה באמת הרצון להיות מכוסה, ולא להיות שותף לעבירה, בפרוש. לא חשוב מה המניעים...

ידין: לא חשוב מה המניע כרגע.

טל: אני רק אומר, אני מניא את זה כדי לחזק את הטיעון שלפי מיטב ידיעתי על דברים כאלה לא עברו לסדר היום, אלא סגרו את המעגל. אם סגרו אותו טוב או סגרו אותו רע אני לא יודע.

ידין: היו לנו כאן עדויות, וזה לא מחייב אותך כסובן, לא במשמעות של הכללה, מספיק חא מסויים, מקום מסויים, כדי שיהיו לזה השלכות שליליות, היו עדויות שבמקרים קיצוניים, כאשר קצין היה לוחם טוב מאד, חשבו שהוא לוחם טוב מאד - היתה בעיה אין הוא היה מיישב את הפער בין לוחם ובין דמות של מפקד - הרי ריכוז של ידיעות שליליות על אותו מפקד לא מנעו כעד מינויו לתפקידים אחרים. כך נאמר לנו. כי אמרו שזה היה ידוע בצבא, וזה היה גורם שלילי.

טל: אני מכין שהועדה לא רוצה להגיד שמות, אבל חרשה לי.

ידין: לא, אם אתה רוצה להזכיר שמות, בבקשה.

טל: זה "טז טז", ואני מכין שזה השם שכולם מדברים עליו,

7 טח זה האלוף גונן. האלוף גונן כמו הרבה קצינים אחרים בצבא היו תלוי מאחוריו שק עם שרצים שהעבר וכד'. אבל מה? - לגבי הרכה קצינים, אני רוצה להגיד לכם, אולי אחס גם יודעים..... עכשיו נשפט, לפני כמה חדשים, נשפט סגן אלוף להורדה לדרגת סוראי ולגרוש מהצבא ולמחבוש על חנאי אפילו. הוא היה כחיל היס, והוא הואשם כגניבה

התחור הזה (ידין: הוא לומד לקחי אויב) הוסתק דינו לטרן.

הער: האלוף ישראל סל

כשהוא בא וטוען על המחמת הדין הוא בא ואומר כך: במקרים אחרים ראשית לא כל כך סיצו את הדין, אלא נתנו עונש חמור, ועונש של ירידה בדרגה כזכא הוא עונש חמור, עונש של ירידה בשתי דרגות - מאד חמור, ונתנו אצ'נס לאדם, לא הרסו אותו לכל החיים, לחמיד. והוא נותן שמות. ואני בדקתי את השמות, אנשים מאד מכובדים היו, אנשים שקיבלו דרגת תא"ל עכשיו נמצאו חייבים בכיה דין כגניבה והורדו בדרגה, אבל לא כל כך. היה קצין, סג"ם, הורד לדרגת סמל, והיום היא תא"ל.

ידין: מדרגת סמל הועלה לדרגת תא"ל?

סל: לא, לא. זה היה עוד בחקופת שלפני קדש. אבל היום

הוא תא"ל.

והנה הגיע לדרגה הזאת בחור מצויין לפי דעתי,

באמת מצויין, שזה שפעם טרח והועמד לדין והורד בדרגה בעיני לא פוסל אותו לכל החיים. (ידין: לא לזה החכוונתי.) אז דוגמאות כאלה יש הרבה, כולל אלוף משנה אחד עכשיו, שבדיוק נשפט כמו הסגן אלוף הזה שעכשיו הסתיקו לו לסרן.

אותו דבר [ ] שאנחנו מדברים עליו. מלו עליו

כל מיני קופות של שרצים מהעבר, מההיסטוריה. וזה היה במשך תקופות שונות, או כשהיה קצין צעיר או פחות צעיר. מפקדיו כימים ההם, אני חושב, חלה עליהם האחריות, טכשהחיל יכלו לקרוא אותו לסדר. הוא בכל זאת התכבד והשתנה והתנהג בסדר. במקרים שהוא התנהג לא בסדר, היו תקופות, ואני זוכר את זה טוב מאד, שלפני שהוא הספיק להתנהג לא בסדר הוא נקרא אל הסדר. כלומר, זו שאלה של גורמות ושל סטנדרטים ושל חינוך.

כאשר מינו אותו [ ] אני יכול להגיד לכם בגלוי

שאני התנגדתי למינויו [ ] (ידין: יש כאלה שאומרים [ ]

[ ] לא היו צריכים למנות אותו) אני חושב שהוא היה [ ] מצויין. וזה

שפסלו אותו על רקע שנאה אישית חלק מהקולגות שלו וכד' והשתמשו בנשק המורעל

הזה של עברו ושל כל מיני מעשים יפים או לא יפים שהיו חלוציים בו - הוא אחת מן הנורמות המכוערות של יחסי אנוש בצה"ל, שאדם לאדם זאב. מכיון שפטיחי האשמות האלה, אין אדם שהוא טלית שכולה חכלה אדם אדם שאם רוצים אף למצוא נגדו דברים כאלה ואחרים. אני רוצה להגיד לך שאחד האנשים שהתנגד למינויו [ ] וזה לא ענינו, אבל הוא התנגד, זה [ ] שכאשר הוא עזב את הצבא לא מזמן, ופה אני רוצה להוכיח את הנורמה האישית, עשה דבר ללא תקדים בחולדות צה"ל, נתן ראיונות לעתוננים שבהם הוא נותן חוות דעה לא רק על האלוף גונן, הוא נותן חוות דעה על מוטה ועל אריק ועל טל. וחוות הדעה היא שלילית. אבל הלא אין לא מה להגיד, אז על אריק הוא אומר הוא (?) וכזה וכזה, על מוטה אין לו מה להגיד שאי אפשר להגיד עליו אז הוא אומר "מוטה לא עובד לפי הקו שלי ואני לא יכול לעבוד אחר" וטל - "סגנון העבודה שלו לא מקובל עלי". זה הוא אומר לעתוננים על חבריו. עוד לא היה דבר כזה. (לנדוי: מי זה?) זה [ ] כאשר עזב עכשיו את הצבא. אלה לא נורמות שהיו מקובלות בצהל, כך לדבר על קולגות כשאתה עוזב את הצבא. מה עוד שגם מוטה וגם אני - עם אריק היה לו סכסוך ישן - אתנו הוא חי בשלום, לא הייה לו שום "עניין" אתנו, להיפך, אני עזרתי לו בלי סוף. והוא לא פסק במטה שלו להודיע "טליק עוזר לי, וכל בעיה שאני מעלה מוצאת את הפתרון באותו יום, בלי סחבת" וזה היה בעניין רמת הגולן, בעניין הביצורים וכד'. הוא ציין אותו לשבח בכל א הפעמים. ועם כל זאת כשהוא יוצא לצבא הוא נותן לעתונות ראיון עצמי עם ציונים לקולגות. אני לא ראיתי שביין רופאים יתנהגו כך.

אני לא ראיתי שבין רופאים יתנהגו כך. גם בין רופאים יש קנאה ויש שנאה. אבל עד שרופא לוקח את הפציינט שלו ומלכלך את הרופא הקולגה שלו; או סליחה, אם מותר לי להזכיר, או שופט על שופט; אני לא ראיתי כזה"ל. זה אחר מספמי ההסתאכות של צה"ל. שהקולציאליות, והכבוד ההרשי, והריספקט ההדרש הגיעו לשפל המדרגה כשאחד אומר ככה על השני. אז זה לא פלא שהוא אמר ככה על גונן.

אני לא אמרתי לך שהוא אמר ככה על גונן.

יריין

אני אומר. הוא אמר, המפקד, את זה לעתוננים. זה כחוב כעתוננים.

י. טל

לא צריך להסתמך.

יריין

אני לוקח דוגמה מהעתוננים.

י. טל

זה גם קורה לאותם הקצינים שנתנו חוות דעה והסתחרו מאחורי העתוננים. זו אותה נורמה.

לסקוב

יכול להיות.

י. טל

זה לא יכול להיות או לא, כי זה נגד פקודות הצבא וזה נגד פקודות הצבא.

לסקוב

המפקד, אני לא אומר שזה בסדר. אני גם לא אומר

י. טל

על מישהו, אני אומר עלינו כעל קולקטיב שבדברים אלה

ואלה היינו בסדר; ושכדברים אלה ואלה אנחנו התדרדרו כקולקטיב.

אני מבקש רגע אחד. זהם היה מעניין מאוד ומאלף מאוד

יריין

וזה גם חשוב, אבל אני חושר לשאלה שלי.

אם אניהכנתי נכון את התשובה שלך, שאתה רוצה לענות. הזכרת את המקרה של

שהיו לו עבירות מסוג זה בצעירותו. אבל כאשר סינו אותו לתפקיד

או בזמן שהוא מילא את התפקיד לא היו בעיות כאלה, זה לא מעניין אותי. אינני רוצה לחפש מה אדם עשה בצעירותו. זה לא מעניין אותי. השאלה שלי הייתה אחרת, אם ניתן לי תשובה שלילית אני משמח. אני רוצה לדעת את האמת. במשפט מוסגר אני רוצה לומר, השאלות האלה הן לא [ ] היו כל מיני קצינים שהעירו. שבזמן מילוי תפקידו [ ] , וכחוצאה מזה עוד קצין אחר או שניים מתחתי, הייתה התנצחות בלתי הולמת בשטחים האלה שהיתה ידועה.

י. של:

מתשובה שלי פשוטה. בתקופה שהיה [ ]

לא ידוע לי על דברים כאלה. כדי שלא ייצא שאני מסעה

אח הוערה, אני רוצה לציין שני מקרים שהיו ידועים לי. דוגמא אחת - אינני יודע

אם היא נופלת בחוס של התנהגות הולמת או לא.

מקרה שני היה מקרה שהוא [ ]

אלה שני המקרים שאני יודע מהתקופה שלו [ ] אלה

שני המקרים שטיפלתי בהם.

יותר מזה לא ידעת?

ידין:

לא.

י. של:

(הפסקה)

לסקוב:

הצגת את דבריו שהיה מח"ס
בקשר לרמה משמעת ואבירות באמונים ובקרב, אם כי
המסימה הושגה. אם אחה לוקח לאתר סכן אה התקופה של מלחמת יום הכפור. האם
מכחינת אותן האבירות שאפשר להניח שהן כתוצאה מהרעה משמעת, היה שינוי במצב,
היתה הרעה, היתה החמרה? ואינני כולל את המקרה של 102. בהשוואה למה שהיה
בשש הימים או בתקופה אחה ריבחה על הפעולה של חסיבה 1 ב-1972 בכנס ספ"ב?

י. טל:

אינני חושב שכלליה אפשר להביר שב-1973 היתה הרעה
במצב המשמעת.

לסקוב:

כוונתי מכחינת אבירות באמונים, כתאונות דרכים?
שמענו שהאבירות ביום הראשון היו אבירות של תאונות

באמונים.

י. טל:

ב-1973 עד המלחמה ההמצב בצה"ל היה הרכה יותר טובה
מאשר ב-1972; כמו שב-1972 היה יותר טוב מאשר
ב-1971, ככל מה שנוגע לדברים שניתנים למידה כמו אבירות כתאונות דרכים,
אכרן נשק וכו'. בתחומים האלה היה שיפור קל כל הזמן במשך שנה 1972 ובתחילת 1973
עד המלחמה. מה שנוגע לאבירות באמונים כתאונות נשק, ביחוד יש לזקוף את השיפור,
והשיפור היה גדול ב-1973 לעומת 1972 כראש מה"ד, אלוף גונן, שהוא אז מהנהיג כצבא.
אחה-מה-

לסקוב:

אתה מוכן לבדוק את זה בהשוואה לסיבות אחרות, ואם
הפרופורציה באמת היתה כפי שהוצגה באותו דיון

של משה כללי?

י. טל:

אני מסתמך על הצגה כל שבוע. בדיון ומסכ"ל כל שבוע

הציגו את האבידות והתאונות מהסוג הזה.

לסקוב: אני יודע. אני רק מבקש אם אתה מוכן לבדוק ולאמת

באותה המקספה אם הסיבה הייתה הקטנה של תאונות

באמונים או הקטנה בתאונות כשטח אחר כתוצאה משימוש בנשק אחר.

הי"ר אגרנט: אבקש שתענה על כך בכתב. אינך צריך להופיע כשכיל

זה טוב.

י. טל: אני אגיש מסמך עם הסטיסטיקה.

ביום כפור עצמו, כמלחמה, - קשה לי מאוד להעריך

או לחוש כמה מהאבידות היו בגלל משמעת, כמה היו בגלל כושר מקצועי לקוי, כמה

היו בגלל הנסיבות המיוחדות, ערפל הקרב.

לסקוב: כושר גופני היית כולל בתוך משמעת ומשטר מבצעי?

האם היית כולל הגיינה ונקיון הגוף?

י. טל: ככושרו של הצבא הייתי כולל את זה, אבל לא במשמעת?

לסקוב: זה לא ענין של משמעת וכושר גופני?

י. טל: לא.

לסקוב: בנושא שנדון בדיוני מסכ"ל מאוגוסט עד אוקטובר 1973,

למעשה דנו רק במשטר ובנוהג. לא נגעו במשטר מבצעי

ולא במשטר טכני. בעדות שלך לפני הועדה עמדת על זה שמשמעת אינה ניתנת לחלוקה.

לא מצאתי הערות בדיון שמישהו - הייתי רוצה לדעת אחריות מטה של מי זה, היה עליו

להביא לפני המטה את המצב במשטר המבצעי, מה שנקרא בז'רגון - משמעת מבצעית, ואח

הרמה במשמעת הטכנית. לא נשמעה שום הערה. האם מפני שחשבו ש,ה כרמה טובה ורק מה

שנקרא המשמעת המנהלית היא ברמה ירודה?

י. טל: נכון שדיברו שם בייחוד על הופעה ועל רכב ועל דברים

כאלה. אבל אני חושב שאני כעצמי דיברתי שם הריכה מאוד

דווקא על הצד של הנורמות.

לסקוב

אתה מסבירה על נורמות אבל גורודיש דיבר על משמעת מבצעית. אבל לא היה סיכום גם לא הוטל על מישהו, או אחרים לא אמרו שטוב, אנו נוגעים במשטר ונוהג למעשה באיך ללבוש ואיך לעשות "מלביש" ואם זה יחזקל טוב בדעת מהל שאוסרים מישהו בחופש ושמים אותו במחבוש. אבל שמעמך מנהלתי, שמעמך מבצעית, שמעמך שכנית זו אותה שמעמך ואי אפשר לקיים אחת בלי השניה, זה לא עלה.

י. טל

אני יכול להסביר את זאת. הדיונים האלה שאתה מדבר עליהם, הם היו ספציפיים. הם היו דיונים שבין ראש אכ"א והרמטכ"ל הוחלט לקיים דיון על נושאים אלה, והדיון היה על בסיס מצע. זה מסביר מדוע אולי רוב האנשים החייחסו לכל הדברים שאתה מדבר עליהם ולא לנושא המשמעת והמשטר בכלל. אבל בינואר 1972 ואחר-כך בכנס הספ"פ, כשהדיון היה כללי על משמעת ומשטר אז החייחסו לדברים שהזכרת. יש לי כאן סטנוגרמות מינואר 1972. בינואר 1972 הרמטכ"ל הודיע כשהוא מסביר את המונחצפציה של איך הוא רואה את הצבא, זה היה בתודע שהוא מונה - שהוא לא מוצא מקום לשנות את דמות וצורת הצבא. אחר-כך הוא חזר על זה ככנס ספ"פ. ואחר כך באוגוסט או בספטמבר הוא אמר שביסודו הוא שאר דבק בזה, אם כי הוא מודה צריכים קצת לשנות. אבל הנושאים באוגוסט היו ספציפיים, לכן החייחסו אליהם. היה דיון חופשי, זה דיון חשוב מאוד בהקשר להרכבה נושאים שאתם דנים בהם - במ-10 בינואר 1972 היה דיון חופשי בפורום המטה הכללי, והיה לו המסך במ-17 בינואר. כלומר, זה היה דיון גדול שבו כל אלופי המטה הכללי נחבקו לדבר על כל מה שנראה להם לא בסדר בצבא, ואיזה רפורמות צריכים לעשות. שם יש הרבה על משמעת ושם יש חלק גדול מהנושאים שאתם מדברים עליהם. אני לא הצלחתי לקבל את הסטנוגרמה המלאה, כי לא רצו לתת לי. נתנו לי רק את החלק שאני אמרתי. זה מה-10 ומה-17 בינואר. פה באמת הדיון הוא על כל הדברים המהותיים של הצבא

גם הערכיים וגם המשמעתיים. דרך אגב גם על הקונצפציות הבטחוניות.

לסקוב:

קיבלנו נתונים סטטיסטיים מהפרקליט הראשי בקשר

לסוגי העבירות שהיו - אני יכול לעשות השוואה

לשנה הקודמת. אבל זה בקשר לשאלה שאמרת שכללית המצב המשמעת היה פחות או יותר לפי המקובל בצה"ל וזה כפי הנראה המצב שנכנסו לא להתקפה יזומה כפי שהיה במלחמת ששת הימים, אלא למתקפת פתע כוללת, גיוס מאולתר. והתמונה של רבע מיליון מקרים בשנה זו היא כזו. אני רוצה לשמוע על כך ממך, כי זה בחקופה שאחיה היית בתפקיד. בשטח הכללי יש מגמה של התעלמות מפקודות, מצד אחד טרסור; מצד שני יש התעלמות מאכיפת של פקודות ואין נותנים את הדין על כך; של גישה מתירנית בכל אותם השטחים שזה לא ממש פקודה שאני נחתי, מבלי שהוגדרה לצה"ל חפיסת משמעת על בסיס מתירני. יכולים לבוא ולהגיד - אנו רוצים לנהל צבא מתירני. אין קונצפציה עם צבא מתירני, זה כבר שאלה שצריך להוכיח. אבל בוא ניקח מספר ונוהג או משמעת מסטר - אינני רוצה להשחמש במלה משמעת מנהלתית, אלא מסטר מנהלתי - סחיכות וגניבות והוצאה מרשות הצבא; החל מחפצים אישיים של חבר שנפצע, של נערר מבלתי-מסוגל, ובמסך כנשק כמתקן נשק וכצידוד אופטי. יש ונדליזם על מחקני מחנה; אי-נקיון אישי/והגיינה; דבר מקובל הוא שיש תחמושת סחובה ביחידה; ההערכה הממשלית של אוברניס חסר ובלאיש בלתי מוצדק מתקרת ל-15 מיליון לירות. וזה אם אני נוגע רק בכמה מיסורים והיבטים.

אחרי כן ש

לסקר :

אם אני אקה את המסטר המבצעי, מה שנקרא מסמעת מבצעי
כל מה שקשור בגישה להתנהגות בעמדה, בתצפית בירי,
בגישה לעמדה, כשירות של נשק, תחמושת ציוד לחימה; השתמטות מהגשת עזרה ראשונה
לפצוע שנמצא על ירך, השתמטות מלויי של פצוע, השתמטות על ידי פציעה עצמית,
חבלה בנשק כדי שלא תלך לפעולה. אי קיום פקודות, מי קיום משימות, אי דיווח
על כוחותינו ועל האויב. התעלמות מכסחון שדה, מכסחון קשר, הוצאת סודות
לאנשים שהם אינם שותפי סוד; התנהגות שאיננה הולמת לקצין או לחייל, אי דווח
על פצוע, חלל ונעדר ושינוי דרגה; ביצה ביחס לשלל וגם ביחס לציוד שלנו.
הרגשת היחר הרצועה כשאתה נכנס למסק שנעזב על ידי יושביו. הסורים לא בדור,
אי אמת. יש הבדלים בחוות דעת בעל-פה וככתב, החימה על
מסך לא נכון. המטבח הפרטי, הלשכה. שימוש בדרגה ובעמדה בשביל טובת הנאה
וענישה בניגוד לחוק. א

אם אני אקה במישור הטכני, כמו אחזקה חסרה או לא
נכונה או לא מדווחת באמת על ציוד. דלק ושמן לא נמצא בתוך רקסם העברת ציוד
מקולקל כאילו ציוד תקין. מין דברים מסוג זה.
אתן לך דוגמא אחרת. בחקופת ההתשה בגיזרה הסורית
כאשר שמעתי שהאבדות הן מאש מבוקרת, תצפית ארטילריה שהיא מונחת טיפין
טיפין, אמרתי: למה לא העברו יום ללילה? ביום שלא יראו אף אחד ובלילה תנהגו
כמו ביום והגמרו את כל הסידורים שלכם, אז לא תהיה אש מבוקרת תצפית. התשובה
היתה אד ועכשיו : במשמעת שלנו זה בלתי אפשרי לעשות. כאשר אמרתי שזה נעשה
עם חיילים יהודים, אמרו : לא, לא יכול להיות דבר כזה. מה דעתך על התמונה
הזאת? אני לא אומר שזו תמונה של משמעת של סרטן, אבל זה כמצב כזה שעוד
אפשר לעשות. מה לעתך?

י. טל:

פרט לענין העזרה הראשונה כל הדברים שאתה קראת
הם נכונים, לפי ידיעתי. ולזה התכוונתי כאשר אמרתי
שמשתה הימים המצב הלך ונעשה יותר רע. וכל הדברים האלה הם נכונים. חלק גדול
מהדברים בששת הימים לא היו. או שבכלל לא היו, או שהיו תופעה פחות נדירה.

ועדת החקירה - 18.7.74
ישיבה קט"ז - אחהצ
י. טל

שא

לזה התכוונתי כאשר אמרתי שאנחנו הדרדרנו ממשת הימים, לדאבוני, לפי הידיעה שלי, זה נכון מה שאתה אוסר.

לסקוב:

אשאל אותך עוד שתי שאלות. במה שנקרא משמעת טכנית,

משמעת מינהלית כאילו שתמיד זה היה ככה ולכן זה בסדר.

מה שמחייב את המצב זה הפקודות שלן ולא מה שהיה פעם. זה טכני, מה שהיה צעקשין

יהיה טוב יותר ממה שהיה פעם. ישנו נושא שמחבלט מהעדויות שהוא ענין של

עדיפויות איכותיות בתוך הצבא, אפילו לגשת לענין בגישה של קוסט יוטייליטי.

האם נערך פעם איזה קוסט יוטייליטי בענין הזה? מה קורה? מה שהחיל, מי שיהיה

אחר-כך בצבא חוכה ובקבע ובשירות מילואים רואה ביחידה שלו - זה אותו הונדליזם

בתוך המחנה. זה מאוחו סמל משמעת, פקיד אפסנאי, שלישי ורב סמל וקצין קישור,

מפקח ימח ומפ מפקדה, שהם הגיעו לשם לא מפני שזה חלק מתכנית הקידום שלהם,

אלא שהם לא טובים לשום דבר אחר. ואז כתוצאה מזה מה שנקראה המשמעת המינהלתית

מבחינה אלמנטרית של "האוז קיפינג" איננו. הוא לומד את הדוגמא ההפוכה של

האוז קיפינג. זה מכרסם את המשמעת הטכנית או המשטר הטכני. זה מכרסם גם את

המשמעת. כל אחד מחליט מתי שהוא רוצה באיזה משמעת נוח לו כרבע לציית לה.

זו שאלה של עדיפויות בתוך הצבא. אשא אני זוכר נכון, 40% מהנחל עוזבים עם גמר

אשירות החובה. האם לא היתה הצדקה ולו חלקית, או פתרון דרסטי, איך שהוא להפנות

איזה שהיא איכות לשטח הזה? כי בציוד מתוחכם כפי שהוא הולך להיות, ברמה

אדמיניסטרטיבית של האוז קיפינג כל כך נמוך, בסופו של דבר הציוד יגיע לסטנד-סטיל,

לא ישיגו שום דבר. לא ישימו שמן ולא ישימו כנזין והענין יעמוד.

המפקד, השאלה שאתה שואל, היא אקטואלית היום. היא

י. טל:

לא היתה אקטואלית בשנים שבין יום הכפורים לששת הימים.

כי אני אמרתי שהצבא פתנה אז ממשאבים בלתי נשליים. ומעולם לא היו כל כך הרבה

אנשי קבע. מעולם לא היו הגבלות בהחממת אנשיסצ לקבע, סמלים ואחרים. מהגים

בניגוד לנורמות היו אנשי קבע, נהגים של אלופי משנה ועוד עוד. היו תקופות

שהשתחן היה קצת יותר קטן, אז אפילו עודדו להחמים לצבא קבע. לכן התופעה

שאתה מדבר עליה היא נכונה. אבל אני לא הייתי מקבל כתשובה שזה בגלל חוסר כח אדם. אפילו הוספיו חקנים לימחים של כח אדם.

לסקוב אני שואל מכהינה איכותית, לא כמותית.

י. טל: אני חושב שהיא שאלה איכותית כללית של צה"ל. היא

לא שאלה איכותית ספציפית לימחים. היא שאלה

משמעתית, היא שאלה של סדר. היא שאלה של מקצועיות. אני לא חושב שמוחר לנו לבוא ולהגיד שבין ששמת הימים ליום כיפור בגלל חוסר כח אדם לימחים החזיקו ציוד כן טוב או לא טוב. זה יהיה לא נכון להגיד את זה, לדעתי.

לסקוב: אתן לך מקרה אחד שידוע. אני מניח שהיו אחדים. באה

ביקורת. בשביל הביקורת לקחו ציוד ממקום אחר. גמרה

הביקורת את שלה, החזירו את הציוד והכל בסדר.

במקרה שני היתה ביקורת של שליחות, כוונות ואפסנאית

וסכנית, והם מצאו: יחידות אלה טובות מאד, בינוניות רעות. אתה עד היום

לא יכול לדעת מה קרה לאותו מפקד ימח או מפקד מטעם במילואים שאצלו נמצא

רע. נזפו בו? שלחו אותו הביחה? העלו אותו בדרגה? דו"ח לחוד. הגישה לפיתוח

של כושר מנהיגות ופיקוד של מפקדים, של רמת ביצוע - כל אלה הולכים בקצב אחר,

במישור אחר ולכיוון אחר.

י. טל: כן, זה לא בגלל חוסר כח אדם. זה בגלל חוסר נהירות

ומשמעת, אבל זה לא בגלל זה שלא היו אנשים. צריך

לזכור, חלק מהדברים אני מכיר את המצב מהצד. כי אני לא הייתי בצבא מ-69 עד

72. אבל אני יודע בוודאות ומעל לכל ספק שמעולם לא הגדילו חקנים אף פעם

בצה"ל ולא הוסיפו תוספות כאלה עצומות של כח אדם לחקנים כמו בחקופה הזאת.

אפוא לא אצא אני יכול לספר לך שבתחילת 72 כאשר באחי לתפקיד החברך לי

שראש אגם - תואר היה כביקוד היה כביקוד בגייס במחקן האסוונים, ובבקר נתן

נתן כ-50 חקני קבע ליחידה אחת קטנה ל-120 אנשי חובה. וכך וכך כלי רכב.

כאשר זה נודע לי, אני קראתי לו נאני אמרתי לו: איך אתה מעיז? דבר כזה

פחות פרמטכל לא יכול. אז הוא אמר: אתה טועה, עברו הימים האלה. אני הייתי

חדש בצבא. חזרתי ממשרה טובה. אני נוחן דברים כאלה.

אני זוכר שנים, לא מזמן, מלפני ששח הימים שלקבל חקן של 3 אנשי קבע, זה היה הרמטכל שצריך לאשר. אז אני אומר לך, זו הייתה תקופה של יד פתוחה, של הפקרות בחחומים האלה, ולא זה מה שהיה חסר.

לסקוב: השאלה שלי לא כמותית של תקנים. אני חושב שבתקופה

הזאת לא רק שסך הכל המפקדות גדל, אלא גם המפקדות התנפחו וחלק גדול מהפעילות שלהן זו למעשה פעילות מלכודת. חלק גדול מהעומס עליהן זה שלאט לאט דרגים למטה לא עושים את שלהם. ומערכת שלמה של יחסים בין מפקדות.

הנקודה שלי היא איכותית. היום מ"כ מי שנפל

מקורס קצינים. היום רב סמל מי שהיה מ"כ. אחרי איזה זמן ~~אצא אצא אצא אצא~~ יש מחסור בקצינים, אז לוקחים את הנפל הזה ועושים אותו קצין. וזה הרי קבל עם ועמה.

י. טל: כל מה שאני אומר על הצבא, אני אומר בידיעה ובהנחה

שאנחנו מדברים ~~במצב~~ במיוחד על צבא היבשה, על צבא

מליציוני. על צבא עם גרעין סדיר קטן עם שירות לא ארוך, עם אנשי החמחות, עם המון אנשי מילואים. אני מדבר על הצבא הזה בסוגו. אני לא מדבר על מודל אחר.

במודל הזה שאנחנו מדברים עליו, כפי שאני אומר, ירידה מאז מלחמת שש

הימים. אבל אני רוצה להגיד, שהרמטכל, אני סתכן לרב אלוף אלעזר שמונה בינואר 72, יש לי ויכוח נוקב אתו על ענין המשמעת ועל הגישה למשמעת. אבל בהרכבה מאד

חחומים של הבזבוז ושל היד הפתוחה עם התקנים ושל אי ניצול אמצעים ומשאבים

הוא עשה רפורמות גדולות מאד. התכניות היו עוד יותר גדולות, אלא שבסך הכל

עברה שנה ועשרה חדשים עד שהמלחמה חפסה אותנו. ~~אצא אצא~~ מספיק להפנות תשומת

לב לתחום אחר, לתחום המילואים. כאשר אני נתמניחי בינואר 72 לראש אגס, החמונה

הייתה: שלקחו אנשי מילואים ל-60 ו-70 יום בשנה בלי שזה חל על כל אזרחי המדינה.

למי שהיה מזל לא קראו אותו, למי שלא היה מזל כן קראו. וזה עלה 50 מליון לירות

או יותר לשנה בלי שום הצדקה, כולל קרן השוואה וכן הלאה. יתר על כן, לקחו

את הרכב מהאזרחים, והרכב הזה לא עשה כלום. מצב כזה פדורדר אנחנו מצאנו.
 . ודוקא בחקוּם הזאת של אלעזר עשינו רפורמות אדירות, עד כדי כך שבשנת 73
 את ענין הרכב הורדנו לאפס. במקום מאות אלפי כלי רכב שהיו לַאָקחים מאזרחים
 כיטלנו לאפס. ואת אנשי המילואים עצמם הכנסנו הכל מחדש לחוק שירות הבטחון.
 ובנינו על זה שלא לוקחים אדם אפילו ליום יותר מחוק שירות הבטחון. ככה זה
 בַּעֲלָם שירות המילואים.

בתחום הסדירים - אותו דבר. המון חקנים קוצנו. התוספת
 סבני אלופים
 של 100 סבני אלופים או 150/אלפסי מסנה בחקנים שזה תקציב וזה רכב - ההשתלשלות
 הללו נגמרו.

מה שאני רוצה להראות, שעובדה שהרפורמות שעשה הרמטכל

הזה - במה הן התבטאו קודם כל? בקיצוץ משאבים, בקיצוץ כח אדם, בקיצוץ רכב.
 לכן אני אומר, לא חוסר כח אדם מונח ביסוד העובדה שהיו כל התופעות שאתה הקראת.
 ואני מודה, אני יודע על כל התופעות פרט לתופעת העזרה הראשונה. ואני יודע גם
 על תופעות שלא מנית. למשל, טנקיסטים קיבוצניקים שכל פעם שהם יוצאים לחופש,
 מביאים למשק את המפתחות ואת המכרזים ואת הפשישים - כלי עבודה של הטנקים.

למקוב: ודלק.

י. טל: כן. כן. אני יודע את כל התופעות האלה. אבל זו לא תוצאה,

לא בימחים ולא ביחידות, לא תוצאה של חוסר, הם

תוצאה של עודף, חוסר בקרה וחוסר פיקוח.

למקוב: אני לא מדבר על כמות, אני מדבר על איכות. אתה עשית

קיצוץ גדול במילואים. אני רוצה שחדע שבגלל איכות ציוד

מכני הנדסי שגויים, כשהוא חזר הוא ב-50% כושר עבודה שלו.

י. טל: אתה מדבר מהמלחמה?

למקוב: כן. גשש. השאלה בסופו של דבר היא שאלה איכותית

של אותו אלמנט שעוסק בהאוז קיפינג בצבא. אני כבר לא

מדבר על אדמיניסטרציה ותיאומים וכל מיני דברים כאלה כמו להעביר שיירה של

של החמושת ממקום אחד שלא לסחוט. אני לא מדבר על דברים מסובכים. אבל דברים פשוטים. זו שאלה איכותית. אם אחה מבדיל את התקנים או מקטין את הקטנים, אם אחה מבייס מילואים או לא מבייס מילואים - אחה את השאלה האיכותית הזאת של האוז קיפינג לא פותר.

י. טל: אני מסכים אך במאה אחוז. אני אומר שרמת המשמעת ...

לסקוב: לכן אני שואל אם ניסיחם קוסט יוטיליטי גם בקשר לאותו כח אדם מינהלתי שממנו אנשים לומדים איך עושים. שאלתי בענין הנחל, אבל יכול להיות שזה אפשר לעשות על בסיס של פפקדות. אפשר לעשות על ידי כל מיני דברים אחרים. האם נעשה או לא נעשה בחקופתך?

אחרי כן יע

י ד י ן : אדגים את זה בצורה אחרת במקצה. כשאני נכנסתי להיות רמטכ"ל

האשימן אותי אחר כך ויכול להיות שבצדק, שאני העברתי

יותר מדי כוח אדם איכותי לתפקידי מטה, לשרותים, כאילו מהחידות הלוהמות והיו כאלה שציינו לשבת, דיין לדוגמה גם הוא, יכול להיות שפה היחה מסולסלת,

אולי מכורח המסיבות, עכשיו אחרי 20 שנה, האם לא נוצר איזה שהוא מצב שהתפקידים האלה, שעל זה נופל הצבא לא פחות מאשר על הלחימה, של אחזקה, חזוקה, שלחו את הקצונה, או את האנשים הפחות טובים, או לא, זאת השאלה.

ט ל : אני הבנתי מצויין, אבל אני אומר דברים ברורים, ואני

דרך אגב מוכן להוכיח לך. עוד לא דבר, אני כאן לא מנן

על עצמי. אני לא חשוב בסובייקטיביות בעניין הזה. מעולם לרשות צה"ל לא עמד כוח אדם באיכות כל כך מצויינת מבחינת נחונות יסוד אישיים, כמו בשנת 72-1973

ולכן לא רלבטי האנלוגיה עם העבר. בעבר, החקופה שאתה מזכיר אותה, הייתה ברירה בין לקחת את הכתור הטוב ולשים אותו בדרך המסתער או לשים אותו במנהלה.

התקופות האלה חלפו. הכתור הטוב, בוגר בית הספר התיכון, הוא היום גם כיפ"ח וגם בדרך המסתער, היו ימים, המפקד, שחלק גדול מאד מהטכנאים כצה"ל

היו שוליות. או למדו בצבא. בקורסים מאולתרים. לא היה דבר כזה יותר בשנת 1972-73. כולם היו בוגרי כתי ספר מקצועיים ארבע שנים. לכן אני אומר

מבחינת איכות - זה לא המצב של הצבא - המצב של המדינה הלך והשתפר.

אחוז בוגרי כתי הספר המקצועיים הוא ענק בהשוואה לתקופות שאחם מדברים עליהן. והמצב הלך והשתפר משנה לשנה. שנת 1972 ושנת 1973 היו שנות רווייה.

במובן הזה של הפוטנציאל האיכותי. היו שנות רווייה. אתם שואלים למה היחה תופעה כזאת. תופעה כזאת היחה בגלל מערכת הנורמות שהלכה וירדה

מאז ששת הימים. וזה מסביר גם ירידה באיכות.

וגם הירידה היא גם ירידה באיכות וגם ירידה במשמעת.

ועדה החקירה ישיבה קט"ז

74. 7. 18 אחרי הצהרים

עד: האלוף ישראל טל

6578

ט ל :

אתה שואל אותי על קוסט יוטיליטי (פונה אל לסקוב).

אני יודע שבאכ"מ עשו את זה הרבה מאד ועשו על זה הרבה

עבודות , אינני יכול לתת לך פרטים אבל אפשר לדרוש מאכ"א את כל העבודות

שנעשו. עשו שמון עבודות בתחום הזה.

בענין הצירוד המכני הכבד. למרות שאני מסכים לכל מצב

שאתה תיארתי, זה המצב העובדתי שגם לי ידוע עליו, ענין הצירוד המכני הכבד

שחזר אחרי המלחמה. איננו יכול להיות סימון מסיבה פשוטה.

אחרי המלחמה, עוד בתקופת מלחמת ההתשה, מיד עם הפסקת האש, בצבא היתה

דמורליזציה, בצבא היתה אנרכיה. בכעיה היתה להשליט מחדש סדר ומרות בצבא.

כשאני קבלתי את המרות על פקוד הדרום, מיד אחרי המלחמה, בימים ההם אני

הופעתי פה אזלכט, בין היחיד עסקתי לא רק באויב. אני עסקתי בין היחיד

בהפסקת השוד והגניבות של אוגדה אחת משנייה. אני עסקתי בזה שאוגדות יקחו

צירוד מכני ויקחו רכב, יאספו אותו יחקנו אותו.

ח. לסקוב:

לא זאת השאלה. אשאל אותך עוד שאלה. אני מבין מהדברים

שלך כשאחיה מדבר על נורמות, על פקוד בכיר אתה מצביע על

זה שאין דוגמה, או מעט דוגמה גם בענינים של אזרחות טובה וחוסר לויאליות

או לויאליות יבודה בין הדרגות הגבוהות בינן לבין עצמן עד כדי ראיונות ודליפה

לעחונות. על רמת משמעת אופי יוחר טובה, אולי זהה לזה של 1972, על מבנה

ארגון וצנורות פקוד שהם אינם מאשפרים צנורות ברורים של פקודה ועל בצוע,

על החימה לא ברורה של סמכות וחברות, על אי נקיטת פעולה מלאה או חלקית

של התעלמות מהעובדה וכו.

אתה בדברים שלך לפני חפ"כ פו"מ ב-2 באוקטובר,

אמרת להם שהבעיה היא לא לפקח, אלא שיהיה על מה לפקח. אני קורא את הדברים

שנאמרים כאן לפני הוועדה, ושנאמרו בסטנוגרמות השונות על ידי קצינים בכירים

ועדת החקירה, ישיבה קט"ז

6579

18.7.74, אחרי הצהרים

עד: האלוף ישראל טל

ש ל ס ק ו ב: אני מחרשם מזה שהדברים שנאמרים מצביעים שהם ביודעים
 מה לעשות, וישנה חופעה, שאני מבקש בשבילה הסבר.
 והוא למה הם לא ניגשים איך לעשות. הדברים נאמרים וכאילו שברגע שגומרים
 להגיש את מה שיש לעשות, כאילו זרם מהם החוצה כל הכוח והאנרגיה להפשיל
 את השרוולים ולעשות את העבודה, כאילו שבמקום דרייב, באנו את המנוחה והנחלה.

מה זה נורמות, זה אם הקצונה הבכירה אומרת אלה הנורמות
 ואנחנו הולכים בה, וקצונה בכירה מורכבת בצה"ל נניח היום מ-200 קצינים.
 אז אם 200 קצינים הם סלקטד לתפקיד הזה לפי קריטריונים, היינו גם לפי הנורמות
 מה מונע את הצבא הזה לקחת אותו כשערות ולהביא אותו לרמת מסמעת שהוא כהחלט
 יכול להשיג אותה. אם אינדיאני, והולנדי ויווני וקנדים וצרפתיים, שהם
 סתומים כולם יכולים להגיע לרמה כזאת, החברה שלנו שלא יוכלו להגיע לזה,
 אותם 300 אנשים, אותם 300 שלפי אותם קריטריונים אנחנו דורשים שתהיה לויאליות
 בין הקבוצה הזאת, איך זה קרה, איך תסביר את החופעה מזאת שאזלו כל הכוחות
 וכוח אין ללכת.

ס ל: למדריכי פו"ם אמרתי שקודם כל צריך לדאוג שיהיה על מה
 לפקח, שנית, שאי אפשר לעשות מבצעי פקוח, אלא הפקוח
 צריך להיות מוסדי, וכן להתייעץ עם התכנון והעשייה. אני אומר זאת בפירוש
 לחניכי פו"ם. כשאתה אומר משהו ומתכנן משהו, אתה צריך להיות חלק אורגני
 מזה, לתכנן את הפקוח וכן הלאה. באופן מוסדי כההליך, אחרת הפקוח לא יהיה
 פקוח. והשאלה שאחה שואל, איך זה קרה לנו, לפי דעתי כך.
 דרך אגב לא רק אחרים הגיעו לרמה. חיקח את הגי"ש לפני ששח הימים ובששח
 הימים. אתה דברת על סלקציה של אנשים. אז באותם כנסי ספ"כ שאני מראה
 לכם, ישנם הדבורים של כל הפפ"כ של צה"ל. כולל שר הבטחון והרמטכ"ל.
 ואני למשל מתנגד לדבריהם אם תקראו את זה.

ועדת החקירה, ישיבה קט"ז

18.7.74, אחרי ההצגים

עד: האלוף ישראל טל

6580

ט ל :

איך עושים סלקציה ואיך אנשים שצריכים להיבחר ייבחרו.
 החיזה היחה, היחה מניה כזאת, אחרי ששת הימים, זה הלך
 והחריף, אינני יכול לדבר על החקופה שלא הייתי בחוץ הצבא, ב-1972 התבטא
 בזה שהכריזו שהכי חשוב זה לזרוק קצינים זקנים מהצבא. לא רק אל"ם, גם
 סא"ל, וזקן זה לא בן 120, לצורך הדיון, זקן זה בן 35 - 40.
 אני יצאתי נבד זה, כי טענתי שמה קורה, אנו מורידים את הרמה.
 אח אלה עם הנסיון אנו מוציאים, במקומם אנחנו לוקחים כאלה שצריכים
 להתגלה על כשר הצבא. יתר על כן טעננו ששיטת הוותק הורצת את הצבא, כי היא
 עושה צבא כינוני. יצא גם שר הכסחון וגם הרמטכ"ל, כל אלה שפה דברו.
 ואני יצאתי נבדס, אמרתי סליחה, הרצפט, הרפואה שאתם מציעים מביאה למגאנת
 לתוצאות גרועות מהמחלה. הרפואה היא ללכת באופן סלקטיבי, לפי מי
 שמבריק, עשיחי אנלוגיה לקוסמוס. אמרתי בקוסמוס יש כוכבים שהאור שלהם
 פי אלף פונים גדול מהשמש, אבל הם רחוקים אז הקרובים יותר נוצצים, עד
 שהאור שלהם מגיע אלינו הוא חוור, לעומת זאת כוכב יותר הרבה יותר חוור
 אבל הוא קרוב נראה לנו נוצץ. מה אתם מציעים לנו, שמי שיהיה חנפן
 מי שיהיה יס-מן, מי שיהיה קונפורמיסט, מי שיהיה על ירך, על יד זה
 שממנה, אותו חכירו וחגידו מצויין. לא חדע שיש כוכבים הרבה יותר נוצצים
 בקוסמוס, כלומר בין הקצה של צבא כינוני כגלל ותק ונסיון, בין הקוטב הזה
 שמציגים לי את הקוטב של האופורטיוניזם, היס-מניות, וכן האלה, אני לא
 מקבל אותו. ואני לא מציע להיתפט לסיסמאות פופולריות, והכל כתוב פה.
 אני מציע סינסזה, בחוץ אותה קבוצת ותק לבחור את הסוכים ביותר.
 ומה זה קריטריון של אגש הטוב ביותר, זה לא הרושם הסובייקטיבי שלי או
 שלך או שלו, הטוב ביותר, כואו לבדוק אותו לפי ההישגים, האם הפלוגה
 שלו טובה, האם הגדוד שלו טוב, האם הגיי"ש שלו טוב וכן הלאה.

6581

ועדת החקירה ישיבה קט"ז

18.7.74 אחרי הצהרים

עד: אלוף ישראל טל

ס ל ז
 אני יעצתי יותר מזה. יעצתי שהעלייה בדרגה לא חהיה
 ביחוד בדרגים גבוהים שרירותית. רק לפי מי שאותו זמן
 שר בסמוך או רמטכ"ל. לא יותר. אתם רוצים דוגמאות ?
 יש אל"ם שבס חיים בר-לב וגם דדו לא סבלו אותו. במשך שנים אני הגנתי
 עליו, עשיתי עבודת שתדלנות אצל רמטכ"לים, לא זרקו אותו. הסכימו לחת
 לו למודים באוניברסיטה, הוא למד באוניברסיטה, הוא גמר ללמוד עוד פעם
 רצף להוציא אותו. הצלחתי להוציא בשבילו עוד שנה, שיישכ בינתיים בצד.
 וככה הצליח עד עכשיו. ראש אכ"א החדש כשבא לתפקיד מצא פקודה לשחרך אותו,
 מהרמטכ"ל הקודם. אבל הרמטכ"ל החדש הוא דוקא מעריך את קציין הזה וגם חבר
 שלו, הם שכנים, אז קאש ראש אכ"א החדש הלך לרמטכ"ל החדש ואמר לו האם
 באמת לזרוק אותו ? אחרי שכבר 4 - 5 שנים מחזיק אותו. והוא אמר חס וחלילה
 ועכשיו הוא מונה ראש של צבא הגנה לישראל.

אחר כך ב.צ. ס.

טל: כלומר, לו במקרה לא היה הרמטכל החדש האיש הזה, אלא

היה איש אחר שלא ידע את יוסף - האיש הזה היה הוֹרֵף

הבייתה, כלומר, זה יותר מדי טובייקטיבי כל הפרשה הזאת.

ידין: מה דעתך על "סלקשיין בורד"?

טל: אני מחייב את זה בהחלט. לא רק אני, אלא יש הרבה

קצינים בצבא ששנים חושבים שזה מה שצריך להיות. אני

מחייב את זה בהחלט. לא ייתכן שבאופן טובייקטיבי הענינים האלה ייגמרו.

אני מיניתי כמח"ט את כאשר הייתי מפקד גייס.

ואני אישית לא הייתי בטוח שיוכל להיות מח"ט, לא בגלל כושרו הקרבי אלא בגלל

דברים אחרים, אני התייעצתי עם כל מפקדי החטיבות בשריון ועם קציני המטה שלי.

כולם ללא יוצא מן הכלל המליצו עליו. אני קראתי לו ואמרתי לו אני,

אישית, היו לי ספקות אם אתה יכול להיות מח"ט, אבל הגייס הוא לא אחוזה פרטית

שלי, ואתה תהיה בשריון אחרי שאני כבר אעזוב את השריון, כל מפקדי החטיבות חושבים

שאתה כן צריך להיות מח"ט, אז אני ממליץ עליך. אבל אני לא רוצה להיות צבוע, ואני

רוצה שתדע את האמת שאני חשבתי שלא. במלחמה ששח הימים, אח"כ, לא הצטערתי על

המהלך הזה, הוא הצטיין והיה יוצא מן הכלל, וקניתי לי יריד לכל החיים.

זה שעם

לסקוב:

כן, אבל הוא הצטיין והוא לחם טוב.

טל:

אני בפרוש מחייב "סלקשיין בורד" ואני בפרוש מסכים

עם מה שאתה אומר, המפקד (לסקוב), שהסלקציה לא טובה אצלנו, לא אישית מחבל בה

ככוונה, אלא זה יותר מדי מקרי, יותר מדי טובייקטיבי, יותר מדי נתון לרשמים

של מי שבאוהו זמן קובע. דרך אגב, זה נכון לבני כל הדרגים. כתוצאה מזה - אינני

יודע אם שמעתם את הביטוי - פיתחו במה"ל ביטוי לכך "סוס לרכב עליו". הנה עוד

פעם דוגמה איך הולך ומתפתח הקונפורמיזם כזה. "סוס לרכב עליו" - זה מושג

העד: האלוף ישראל סל

מקובל בין קציני צהל, שפרושן שצריך למצוא חבר בדרג יותר גבוה. כי כל אחד צריך את הפטרון שלו, אחרת הוא לא מתקדם. ולזה קוראים "סוס לרכב עליו" - מושג ידוע בצהל, במיוחד בפו"ם.

היו"ר אגרנט: אני אבקש ממך למסור לנו את הפרוטוקולים של הספ"גים.

סל: בבקשה.

ירין: אולי תוכל למסור לנו את כל התיק הזה.

היו"ר אגרנט: אני מסמן את המוצגים שאני מקבל ממך:

<u>328</u>	זה יהיה מוצג מס' 328	-	10.1.72	-	דיון מטכל
<u>329</u>	זה יהיה מוצג מס' 329	-	27.4.72	-	כנס ספ"גים
<u>330</u>	זה יהיה מוצג מס' 330	-	11.5.72	-	כנס ספ"גים
<u>331</u>	זה יהיה מוצג מס' 331	-	13.8.73	-	דיון מטכל
<u>332</u>	זה יהיה מוצג מס' 332	-	20.8.73	-	דיון מטכל
<u>333</u>	זה יהיה מוצג מס' 333.	-	3.9.73	-	דיון מטכל

אני מודה לך על עדותך.